

ЕВРОПЕЙСКИ ЗЕМЕДЕЛСКИ ФОНД
ЗА РАЗВИТИЕ
НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ:
„ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ“

ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА на Програма за развитие на селските райони 2014 – 2020 г.

РЕЗЮМЕ

ноември, 2014

СЪДЪРЖАНИЕ

1 ОПИСАНИЕ НА СЪДЪРЖАНИЕТО НА ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ 2014-2020 Г. И ВРЪЗКАТА Й С ДРУГИ СЪОТНОСИМИ ПЛАНОВЕ И ПРОГРАМИ.....	6
1.1 Съдържание на Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.	6
1.2 Основни мерки на „Програмата за развитие на селските райони“ 2014-2020 г.	7
1.3 Връзка на ПРСР 2014-2020 г. с други съотносими планове и програми.....	10
2 СЪОТВЕТНИ АСПЕКТИ НА ТЕКУЩОТО СЪСТОЯНИЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ЕВЕНТУАЛНО РАЗВИТИЕ БЕЗ ПРИЛАГАНЕТО НА ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ 2014-2020 Г.	11
2.1 СЪОТВЕТНИ АСПЕКТИ НА ТЕКУЩОТО СЪСТОЯНИЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА	11
2.1.1 <i>Въздух, климатични фактори и изменение на климата</i>	11
2.1.2 <i>Води</i>	12
2.1.2.1 <i>Повърхностни води</i>	13
2.1.2.2 <i>Подземни води</i>	13
2.1.3 <i>Земни недра и минерално разнообразие</i>	14
2.1.4 <i>Почви</i>	14
2.1.5 <i>Ландшафт - състояние на ландшафта</i>	15
2.1.6 <i>Биологично разнообразие</i>	15
2.1.6.1 <i>Флора и растителност</i>	15
2.1.6.2 <i>Фауна</i>	16
2.1.6.3 <i>Защитени зони</i>	17
2.1.6.4 <i>Защитени територии</i>	17
2.1.7 <i>Културно-историческо наследство</i>	18
2.1.8 <i>Рискови енергийни източници</i>	18
2.1.9 <i>Отпадъци</i>	18
2.1.10 <i>Население и човешко здраве</i>	19
2.1.10.1 <i>Демографско състояние</i>	19
2.1.10.2 <i>Заболеваемост и болестност</i>	20
2.1.11 <i>Материални активи и ресурсна ефективност</i>	21
2.2 РАЗВИТИЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА БЕЗ ПРИЛАГАНЕТО НА ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ 2014-2020 Г.	22
3 ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ОКОЛНАТА СРЕДА ЗА ТЕРИТОРИИ, КОИТО ВЕРОЯТНО ЩЕ БЪДАТ ЗНАЧИТЕЛНО ЗАСЕГНАТИ	25
3.1 ТЕРИТОРИИ, СВЪРЗАНИ С ОПАЗВАНЕ НА ВОДИТЕ, РИСК ОТ НАВОДНЕНИЯ	25
3.1.1 <i>Води за питейни нужди</i>	25
3.1.2 <i>Води за къпане</i>	26
3.1.3 <i>Зони, чувствителни към биогенни елементи, определени като чувствителни съгласно Директива 91/271/ЕИО и зоните, обявени като уязвими съгласно Директива 91/676/ЕИО</i>	26
3.1.4 <i>Територии, обявени за опазване на стопански значими водни биологични видове</i>	27
3.1.5 <i>Зони, застрашени от вредното въздействие на водите/с риск от наводнения</i>	27
3.2 ТЕРИТОРИИ, СВЪРЗАНИ С ОПАЗВАНЕ НА БИОЛОГИЧНОТО РАЗНООБРАЗИЕ.....	27
4 СЪЩЕСТВУВАЩИТЕ ЕКОЛОГИЧНИ ПРОБЛЕМИ, УСТАНОВЕНИ НА РАЗЛИЧНО НИВО, ИМАЩИ ОТНОШЕНИЕ КЪМ ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ 2014-2020 Г., ВКЛЮЧИТЕЛНО ОТНАСЯЩИТЕ СЕ ДО РАЙОНИ С ОСОБЕНО ЕКОЛОГИЧНО ЗНАЧЕНИЕ, КАТО ЗАЩИТЕНИТЕ ЗОНИ ПО ЗАКОНА ЗА БИОЛОГИЧНОТО РАЗНООБРАЗИЕ	28
4.1 <i>ВЪЗДУХ, КЛИМАТИЧНИ ФАКТОРИ И КЛИМАТИЧНИ ИЗМЕНЕНИЯ</i>	29
4.2 <i>Води</i>	29
4.3 <i>ЗЕМНИ НЕДРА И МИНЕРАЛНО РАЗНООБРАЗИЕ</i>	30
4.4 <i>Почви</i>	30
4.5 <i>ЛАНДШАФТ</i>	31
4.6 <i>БИОЛОГИЧНО РАЗНООБРАЗИЕ</i>	31
4.6.1 <i>Флора</i>	32
4.6.2 <i>Фауна</i>	33
4.6.3 <i>Защитени зони и защитени територии</i>	34
4.7 <i>КУЛТУРНО -ИСТОРИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО</i>	34
4.8 <i>РИСКОВИ ЕНЕРГИЙНИ ИЗТОЧНИЦИ</i>	34
4.9 <i>ОТПАДЪЦИ</i>	35

4.10	НАСЕЛЕНИЕ И ЧОВЕШКО ЗДРАВЕ	35
4.11	МАТЕРИАЛНИ АКТИВИ И РЕСУРСНА ЕФЕКТИВНОСТ	36
5	ЦЕЛИТЕ НА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА НАЦИОНАЛНО И МЕЖДУНАРОДНО РАВНИЩЕ, ИМАЩИ ОТНОШЕНИЕ КЪМ ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ 2014-2020 Г., И НАЧИНЪТ, ПО КОЙТО ТЕЗИ ЦЕЛИ И ВСИЧКИ ЕКОЛОГИЧНИ СЪОБРАЖЕНИЯ СА ВЗЕТИ ПОД ВНИМАНИЕ ПО ВРЕМЕ НА ИЗГОТВЯНЕТО НА ПРОГРАМАТА	36
6	ВЕРОЯТНИ ЗНАЧИТЕЛНИ ВЪЗДЕЙСТВИЯ ВЪРХУ ОКОЛНАТА СРЕДА, ВКЛЮЧИТЕЛНО БИОЛОГИЧНО РАЗНООБРАЗИЕ, НАСЕЛЕНИЕ, ЧОВЕШКО ЗДРАВЕ, ФАУНА, ФЛОРА, ПОЧВИ, ВОДИ, ВЪЗДУХ, КЛИМАТИЧНИ ФАКТОРИ, МАТЕРИАЛНИ АКТИВИ, КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО, ЛАНДШАФТ И ВРЪЗКИТЕ МЕЖДУ ТЯХ.....	37
6.1	ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА ПРОЕКТА НА ПРСР НА НИВО ЦЕЛИ	37
6.1.1	<i>Въздух, климатични фактори и изменение на климата</i>	<i>37</i>
6.1.1.1	Атмосферен въздух	37
6.1.1.2	Климатични фактори и изменение на климата	37
6.1.2	<i>Води</i>	<i>38</i>
6.1.3	<i>Земни недра и минерално разнообразие</i>	<i>38</i>
6.1.4	<i>Почви</i>	<i>38</i>
6.1.5	<i>Ландшафт</i>	<i>39</i>
6.1.6	<i>Биологично разнообразие, защитени зони и територии.....</i>	<i>39</i>
6.1.6.1	Биологично разнообразие	39
6.1.6.2	Защитени зони и територии	39
6.1.7	<i>Културно-историческо наследство</i>	<i>39</i>
6.1.8	<i>Отпадъци.....</i>	<i>40</i>
6.1.9	<i>Рискови енергийни източници.....</i>	<i>40</i>
6.1.10	<i>Население, човешко здраве.....</i>	<i>40</i>
6.1.11	<i>Материални активи и ресурсна ефективност.....</i>	<i>40</i>
6.2	ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА ПРОЕКТА НА ПРСР НА НИВО МЕРКИ И ПОДМЕРКИ	40
6.2.1	<i>По отношение на въздух, климат и изменение на климата.....</i>	<i>41</i>
6.2.2	<i>По отношение на води.....</i>	<i>41</i>
6.2.3	<i>По отношение на земни недра.....</i>	<i>41</i>
6.2.4	<i>По отношение на почви.....</i>	<i>41</i>
6.2.5	<i>По отношение на ландшафт</i>	<i>42</i>
6.2.6	<i>По отношение на биологично разнообразие.....</i>	<i>42</i>
6.2.7	<i>По отношение на културно-историческо наследство.....</i>	<i>42</i>
6.2.8	<i>По отношение на отпадъци.....</i>	<i>43</i>
6.2.9	<i>По отношение на рискови енергийни източници</i>	<i>43</i>
6.2.10	<i>По отношение на население и човешко здраве.....</i>	<i>43</i>
6.2.11	<i>По отношение на материалните активи.....</i>	<i>43</i>
6.3	ПРЕДПОЛАГАЕМИ ТРАНСГРАНИЧНИ ВЪЗДЕЙСТВИЯ	44
7	МЕРКИТЕ, КОИТО СА ПРЕДВИДЕНИ ЗА ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ, НАМАЛЯВАНЕ И ВЪЗМОЖНО НАЙ-ПЪЛНО КОМПЕНСИРАНЕ НА НЕБЛАГОПРИЯТНИТЕ ПОСЛЕДСТВИЯ ОТ ОСЪЩЕСТВЯВАНЕТО НА ПЛАНА ИЛИ ПРОГРАМАТА ВЪРХУ ОКОЛНАТА СРЕДА	44
7.1	МЕРКИ ЗА ОТРАЗЯВАНЕ В ОКОНЧАТЕЛНИЯ ВАРИАНТ НА ПРОГРАМАТА	44
7.2	МЕРКИ ЗА ПРИЛАГАНЕ ПРИ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОГРАМАТА.....	45
7.1.1.	<i>Общи мерки при прилагане на ПРСР</i>	<i>45</i>
7.1.2.	<i>Мерки по отношение на отделните мерки, под-мерки, операции и дейности от ПРСР.....</i>	<i>46</i>
8	ОПИСАНИЕ НА МОТИВИТЕ ЗА ИЗБОР НА РАЗГЛЕДАНИТЕ АЛТЕРНАТИВИ И НА МЕТОДИТЕ НА ИЗВЪРШВАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА, ВКЛЮЧИТЕЛНО ТРУДНОСТИТЕ ПРИ СЪБИРАНЕ НА НЕОБХОДИМАТА ЗА ТОВА ИНФОРМАЦИЯ, КАТО ТЕХНИЧЕСКИ НЕДОСТАТЪЦИ И ЛИПСА НА НОУ-ХАУ	48
8.1	МОТИВИ ЗА ИЗБОР НА РАЗГЛЕДАНИТЕ АЛТЕРНАТИВИ.....	48
8.2	МЕТОДИ НА ИЗВЪРШВАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА	48
8.3	ТРУДНОСТИ ПРИ СЪБИРАНЕ НА НЕОБХОДИМАТА ИНФОРМАЦИЯ	48
9	ОПИСАНИЕ НА НЕОБХОДИМИТЕ МЕРКИ ВЪВ ВРЪЗКА С НАБЛЮДЕНИЕТО ПО ВРЕМЕ НА ПРИЛАГАНЕТО ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ 2014-2020 Г.....	49

9.1	ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА МЕРКИ ПО НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ НА ВЪЗДЕЙСТВИЯТА ВЪРХУ ОКОЛНАТА СРЕДА И ЧОВЕШКОТО ЗДРАВЕ ПРИ ПРИЛАГАНЕ НА ПРСР 2014-2020 Г.....	49
10	ЗАКЛЮЧЕНИЕ	50
11	ПРИЛОЖЕНИЯ.....	51
	Приложение 1	51

Списък на използваните съкращения

БД	Басейнова дирекция
БД ЗБР	Басейнова дирекция Западнореломорски район
БД ИБР	Басейнова дирекция Източнореломорски район
БД ЧР	Басейнова дирекция Черноморски район
БД ДР	Басейнова дирекция Дунавски район
ВПС	Висока природна стойност
ДКЦ	Движими културни ценности
ДПЖ	Дребни преживни животни
ЕПЖ	Едри преживни животни
ЕПИ	Европейско партньорство за иновации
ЕО	Екологична оценка
ЗЗ	Защитена зона
ЗЗТ	Закон за защитените територии
ЗБР	Закон за биологичното разнообразие
ЗППГС	Земеползване, промяна в земеползването и горско стопанство
ЗУО	Закон за управление на отпадъците
ИЗП	Използвана земеделска площ
ИАОС	Изпълнителна агенция по околна среда
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МЗХ	Министерство на земеделието и храните
НДСООС	Национален доклад за състоянието и опазването на околната среда
НЕМ	Национална екологична мрежа
НИКН	Националният институт за недвижимо културно наследство
НИРД	Научно-изследователската и развойната дейност
НКН	Недвижимо културно наследство
НКЦ	Недвижими културни ценности

НСИ	Национален статистически институт
НЦОЗА	Националният център по общественото здраве
ОРЗ	Остри респираторни заболявания
ОС	Оценка за съвместимост
ОСП	Обща селскостопанска политика
ПВТ	Подземни водни тела
ПГ	Парникови газове
ПРСР	Програма за развитие на селските райони
ПО	Приоритетна област
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадъчни води
ПУДООС	Предприятие за управление на дейности по опазване на околната среда
ПУРБ	План за управление на речен басейн
ПУРН	Планове за управление на риска от наводнения
РЗПРН	Райони със значителен потенциален риск от наводнения
СЗР	Северозападен район
СЦР	Северен централен район
СИР	Североизточен район
ФПЧ	Фини прахови частици
ЮИР	Югоизточен район
ЮЦР	Южен централен район
ЮЗР	Югозападен район

Стратегическа екологична оценка на Програма за развитие на селските райони 2014 – 2020 г. (РЕЗЮМЕ)

Целта на Екологичната оценка е осигуряването на високо ниво на защита и опазване на околната среда и допринасяне за постигане на екологичните съображения в процеса на подготовка и одобряване на ПРСР 2014-2020 г.

Екологичната оценка включва следните основни елементи:

- Изготвяне на доклад за Екологична оценка, провеждане на консултации по доклада и отразяване на резултатите в ПРСР;
- Работа в тясна връзка на експертите, изготвящи доклада за Екологична оценка и на експертите, изготвящи останалата част от Предварителната оценка, с цел избягване на излишно дублиране на работата.

Въз основа на разработеното Искане за преценяване необходимостта от ЕО, МОСВ е преценило необходимостта от извършване на екологична оценка и в Решение № ЕО - 8/2014г. е записано, че на основание чл. 14, ал. 4 от Наредбата поставя съответни изисквания към обхвата на екологичната оценка. Със същото Решение, компетентният орган – министърът на ОСВ се е произнесъл и за необходимостта от изготвяне на доклад за оценка за съвместимост (ОС). ПРСР 2014-2020 г. е допустима при съобразяване на произтичащите от нея планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с: режимите на защитените територии и режимите на защитените зони, като няма вероятност да окаже значително отрицателно въздействие върху природни местообитания, популации и местообитания на видове, предмет на опазване в защитените зони от мрежата Натура 2000.

ПРСР 2014-2020 г. ще предоставя подкрепа за прилагане на дейности в изпълнение на заложените мерки за опазване на биоразнообразието и ключовите му елементи (почви, ландшафт, води), подкрепа за райони с природни ограничения в допълнение на финансирани от Оперативна програма "Околна среда" 2014-2020 г. проекти със същата цел, насърчаване на екосистемните услуги, включително Натура 2000 и зелена инфраструктура.

1 Описание на съдържанието на Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г. и връзката ѝ с други съотносими планове и програми.

1.1 Съдържание на Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.

В съответствие с целите на политиката на ЕС за развитие на селските райони Програмата за развитие на селските райони за периода 2014 - 2020 г. има три цели:

- **Първата цел** на Програмата е: Повишаване на конкурентоспособността и балансирано развитие на селското стопанство и хранителната промишленост – тя е насочена към осигуряване на устойчив и балансиран растеж на производството и преработката на селскостопански продукти. В рамките на цел 1 Програмата има два хоризонтални приоритета, за да се осигури адекватното адресиране на потребности, които изискват интервенции по различни ПО и мерки:
 - Повишаване на конкурентоспособността в секторите месо, мляко, плодове, зеленчуци, етерично-маслени култури и биологично производство (2А-1);
 - Преструктуриране и повишаване на жизнеспособността на малките стопанства

(2А-2).

- **Втората цел** на програмата е: Опазване на екосистемите и устойчиво управление, използване на природните ресурсите в земеделието, горското стопанство и хранителната промишленост, предотвратяване на климатичните промени и приспособяване към тях.
- **Третата цел** на Програмата е: Социално-икономическо развитие на селските райони, осигуряващо нови работни места, намаляване на бедността, социалното включване и по-добро качество на живот - насочена към стимулиране на социално-икономическото развитие на селските райони.

1.2 Основни мерки на „Програмата за развитие на селските райони“ 2014-2020 г.

ПРСР 2014-2020 е структурирана около пет тематични приоритета (Приоритети 2, 3, 4, 5 и 6) и петнадесет приоритетни области (Приоритетни области 2А, 2Б, 3А, 3Б, 4А, 4Б, 4В, 5А, 5Б, 5В, 5Г, 5Д, 6А, 6Б, 6В) на политиката за развитие на селските райони. Освен това за постигане на специфичните цели на тематичните приоритети са програмирани интервенции, включващи стимулиране на иновациите и трансфер на знания и информация, като по този начин, тя адресира всичките шест приоритета/приоритетни области на политиката за развитие на селските райони на Общността.

За постигане на целите на приоритетните области са дефинирани мерки, както и подмерки, операции и дейности, които са описани по-долу:

Мярка 1. Трансфер на знания и действия по осведомяване

- Подмярка 1.1. Професионално обучение и придобиване на умения
- Подмярка 1.2. Демонстрационни дейности и действия по осведомяване
- Подмярка 1.3. Краткосрочен обмен на опит в управлението на земеделски и горски стопанства и посещения на земеделски и горски стопанства

Мярка 2. Консултантски услуги, управление на стопанството и услуги по заместване в стопанството

- Подмярка 2.1. Помощ за осигуряване на консултантски услуги
 - Операция 2.1.1. Консултантски услуги за земеделски и горски стопани
 - Операция 2.1.2. Консултантски услуги за малки земеделски стопани
- Подмярка 2.2. Създаване на консултантски услуги

Мярка 4. Инвестиции в материални активи

- Подмярка 4.1. Инвестиции в земеделски стопанства
 - Операция 4.1.1. Инвестиции в земеделски стопанства
 - Операция 4.1.2. Инвестиции в земеделски стопанства по Тематичната подпрограма за развитие на малки стопанства
- Подмярка 4.2. Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти
 - Операция 4.2.1. Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти
 - Операция 4.2.2. Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти по Тематичната подпрограма за развитие на малки земеделски стопанства
- Подмярка 4.3. Инвестиции в инфраструктура
- Подмярка 4.4. Непроизводствени инвестиции
 - Операция 4.4.1. Непроизводствени инвестиции в земеделски стопанства
 - Операция 4.4.2. Непроизводствени инвестиции по Тематичната подпрограма за развитието на малки стопанства

Мярка 6. Развитие на стопанства и предприятия

- Подмярка 6.1. Стартова помощ за млади земеделски производители
- Подмярка 6.2 Стартова помощ за неземеделски дейности
- Подмярка 6.3 Стартова помощ за развитието на малки стопанства
- Подмярка 6.4. Инвестиционна подкрепа за неземеделски дейности
 - Операция 6.4.1. Инвестиции в подкрепа на неземеделски дейности
 - Операция 6.4.2. Инвестиции в подкрепа за неземеделски дейности по Тематичната подпрограма за развитието на малки стопанства

Мярка 7. Основни услуги и обновяване на селата в селските райони

- Подмярка 7.2. Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура
- Подмярка 7.3. Широколентова инфраструктура, включително нейното създаване, подобрене и разширяване
- Подмярка 7.4. Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на основни услуги на местно равнище за населението в селските райони
- Подмярка 7.5. Инвестиции за публично ползване в инфраструктура за отдих, туристическа инфраструктура
- Подмярка 7.6. Проучвания и инвестиции, свързани с поддържане, възстановяване и подобряване на културното и природното наследство на селата

Мярка 8. Инвестиции в развитието на горските територии, развитие и подобряване на жизнеспособността на горите

- Подмярка 8.1. Залесяване и поддръжка
- Подмярка 8.3. Предотвратяване на щети по горите от горски пожари, природни бедствия и катастрофични събития
- Подмярка 8.4. Възстановяване на щети по горите от горски пожари, природни бедствия и катастрофични събития
- Подмярка 8.5. Инвестиции, подобряващи устойчивостта и екологичната стойност на горските екосистеми
- Подмярка 8.6. Инвестиции в технологии за лесовъдство и в преработката, мобилизирането и търговията на горски продукти

Мярка 9. Учредяване на групи и организации на производителите

Мярка 10. Агроекология и климат

- Подмярка 10.1. Плащания за ангажименти, свързани с агроекология и климат
- Направление 10.1.1. Възстановяване и поддържане на затревени площи с висока природна стойност (ВПС)
- Направление 10.1.2. Поддържане на местообитанията на защитени видове в обработваеми земи с орнитологично значение
- Направление 10.1.3. Контрол на почвената ерозия
- Направление 10.1.4. Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм)
- Подмярка 10.2. Опазване на застрашени от изчезване местни породи и сортове, важни за селското стопанство
- Направление 10.2.1. Опазване на застрашени от изчезване местни породи, важни за селското стопанство
- Направление 10.2.2. Опазване на застрашени от изчезване местни сортове, важни за селското стопанство

Мярка 11. Биологично земеделие

- Подмярка 11.1. Плащания за преминаване към практики и методи за биологично земеделие;
- Подмярка 11.2. Плащания за поддържане на практики и методи за биологично земеделие.

Мярка 12. Плащания по Натура 2000 и Рамковата директива за водите

- Подмярка 12.1. Компенсаторни плащания по „Натура 2000“ за земеделски площи
- Подмярка 12.2. Компенсаторни плащания по „Натура 2000“ за горски площи
- Подмярка 12.3. Компенсаторни плащания за селскостопански райони, включени в плановете за управление на речните басейни

Мярка 13. Плащания за райони с природни или други специфични ограничения

- Подмярка 13.1. Компенсаторни плащания за ха ИЗП в планински райони
- Подмярка 13.2. Компенсаторни плащания за ха ИЗП в други райони със съществени природни ограничения

Мярка 14. Хуманно отношение към животните

- Подмярка 14.1. Плащания за хуманно отношение към животни в сектор ЕПЖ
- Подмярка 14.2. Плащания за хуманно отношение към животни в сектор ДПЖ

Мярка 15. Екологични услуги и услуги във връзка с климата в горското стопанство

- Подмярка 15.1. Плащания за горски екологични ангажименти
- Подмярка 15.2. Подпомагане за запазване и поддръжка на горски генетични ресурси

Мярка 16. Сътрудничество

- Подмярка 16.1. Подкрепа за сформирани и функциониране на оперативни групи в рамките на ЕПИ за селскостопанска производителност и устойчивост
- Подмярка 16.2. Подкрепа за пилотни проекти и за развитие на нови продукти, практики, процеси и технологии
- Подмярка 16.4. Подкрепа за хоризонтално и вертикално сътрудничество между участниците във веригата на доставки за изграждането и развитието на къси вериги на доставки и местни пазари. Подкрепа за дейности на местно равнище за популяризиране, свързани с развитието на късите вериги на доставки и местните пазари.

Мярка 17. Управление на риска

Мярка 19. Водено от общностите местно развитие (ВОМР)/ ЛИДЕР

- Подмярка 19.1. Помощ за подготвителни дейности
- Подмярка 19.2. Прилагане на операции в рамките на стратегии за водено от общностите местно развитие
- Подмярка 19.3. Подготовка и изпълнение на дейности за сътрудничество на местни инициативни групи
- Подмярка 19.4. Текущи разходи и популяризиране на стратегия за водено от общностите местно развитие.

Мярка 20. Техническа помощ

За всяка мярка и подмярка е изписано: правно основание, вид на подкрепата, бенефициенти, допустими разходи и административно и финансово управление, критерии за

допустимост и оценка, взаимовръзка с друго законодателство, интензитет и размер на помощта.

За Мярка 17 е направено уточнение, че ще се стартира и прилага на по-късен етап, а Мярка 20 е насочена изцяло към техническа помощ и няма отношение към компонентите и факторите на околната среда, поради което не се разглеждат в настоящата екологична оценка.

1.3 Връзка на ПРСР 2014-2020 г. с други съотносими планове и програми

Анализът на други планове, програми и стратегии помага да се разбере по какъв начин разглежданата Програма би могла да повлияе или самата тя да бъде повлияна от тези документи. Този анализ освен това помага за по-добро разбиране на екологичните проблеми на страната, както и това по какъв начин съществуващите планове, програми и стратегии се опитват да разрешават тези проблеми. По-долу са обобщени плановете, програмите и стратегиите, които имат отношение към Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г. и с които е направено сравнение. Стратегическите документи, поставящи цели по опазване на околната среда на национално и европейско ниво, които имат отношение към ПРСР 2014-2020 г., са разгледани и в т. 5 на доклада за ЕО, където е анализирана степента на съответствието на предвижданията на ПРСР с екологичните цели на национално и европейско ниво и начина по който тези цели са взети предвид при изработване на програмата.

Основните стратегии, програми и планове на национално и европейско равнище, имащи отношение към ПРСР 2014-2020 г., са следните: Програма за развитие на селските райони за периода 2007-2013 г.; Стратегия Европа 2020 за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж; Споразумение за партньорство и проекти на други оперативни програми за периода 2014-2020 г.; Национална програма за развитие България 2020; Национална програма за реформи в изпълнение на Стратегията „Европа 2020”, актуализация 2014 г.; Национална концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025 г.; Национална стратегия за регионално развитие на Република България за периода 2012 – 2022 г.; Регионалните планове за развитие на районите на районите от ниво 2 за периода 2014-2020 г.; Иновационна стратегия за интелигентна специализация; Национална стратегия за развитие на ширококоловия достъп и Национален план за ширококоловата инфраструктура за достъп от следващо поколение; Национална стратегия за насърчаване развитието на малките и средните предприятия 2014-2020; Стратегия на ЕС за здравето на животните „По-добре профилактика/превенция отколкото лечение“; Енергийна стратегия на Република България до 2020 г.; Национален план за действие за енергията от възобновяеми източници до 2020 г.; Национална стратегия и Национална програма за защита при бедствия; Национална стратегия за подобряване безопасността на движението по пътищата за Република България за периода 2011-2020 г.; Стратегия за управление и развитие на водоснабдяването и канализацията в Република България; Национален план за действие за устойчива употреба на пестициди в Република България; Национална стратегия за развитие на горския сектор; Стратегия за опазване на горите от пожари.

Други стратегии, планове и програми, съотносими с ПРСР 2014-2020 г., са: Седма програма за действие за околна среда на ЕС до 2020 г.; Насоки за интегриране на политиката за околна среда при програмирането за периода 2014 - 2020 г., фаза „Програмиране на фондовете към Общата стратегическа рамка“; Национален план за действие за насърчаване на зелените обществени поръчки за периода 2012-2014 г.; Национална програма за намаляване на общите годишни емисии на серен диоксид, азотни оксиди, летливи органични съединения и амоняк в атмосферния въздух, 2007 г.; Общински програми за качество на атмосферния въздух; Стратегия на ЕС за адаптация към изменението на климата; Бяла книга за адаптация към климатичните изменения; Програма от мерки за адаптиране на горите в

Република България и смекчаване на негативното влияние на климатичните промени върху тях; Трети национален план за действие по изменение на климата 2013 - 2020 г; Стратегия на ЕС за биологично разнообразие до 2020 г; Стратегически план за опазване на биологичното разнообразие 2011-2020 г. и целите от Аичи за биоразнообразието; Национална стратегия за опазване на биологичното разнообразие; Национален план за опазване на най-значимите влажни зони в България за периода 2013 – 2022 г. (проект); Националната информационна и комуникационна стратегия за мрежата НАТУРА 2000 – 2014-2023 г; Национална приоритетна рамка за развитие за Натура 2000 в България; Планове за управление на защитените територии и зони; План за опазване на водните ресурси на Европа до 2020 г. (Blueprint); Национална стратегия за управление и развитие на водния сектор; Планове за управление на речните басейни (ПУРБ), в т.ч. програми от мерки към тях; Планове за управление на риска от наводнения/Предварителна оценка на риска от наводнения; Стратегически план за действие за опазване на околната среда и възстановяване на Черно море; Стратегия на ЕС за региона на река Дунав; Директива на 91/676/ЕИО за опазване на водите от замърсяване с нитрати от селскостопански източници; Програма от мерки за ограничаване и предотвратяване на замърсяването с нитрати от земеделски източници в уязвимите зони; Актуализиран Национален план за действие по управление на устойчивите органични замърсители (УОЗ) в България 2012 - 2020 г; Национален стратегически план за управление на отпадъците от строителство и разрушаване на територията на Република България за периода 2011-2020 г; Национален стратегически план за поетапно намаляване на количествата на биоразградимите отпадъци, предназначени за депониране 2010-2020 г; Пътна карта за ресурсно ефективна Европа, ЕС.

От направения в доклада за ЕО анализ на други планове, програми и стратегии е видно, че ПРСР 2014-2020 г. съобразява изброените цели и насоките по изброените стратегии, планове и програми на национално и европейско ниво и не влиза в противоречие с тях.

2 Съответни аспекти на текущото състояние на околната среда и евентуално развитие без прилагането на Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.

2.1 Съответни аспекти на текущото състояние на околната среда

В тази част на екологичната оценка накратко е разгледано текущото състояние на компонентите на околната среда, които имат отношение към ПРСР 2014-2020 г. За изготвянето на частта са прегледани достъпните съществуващи данни и информация за компонентите и факторите на околната среда. В доклада са включени най-важните данни и информация, които имат отношение към ПРСР 2014-2020 г., а където е необходимо, те са интерпретирани по отношение на: климатични фактори, изменение на климата и качество на въздуха, повърхностни и подземни води, почви и земни недра, ландшафт, биологично разнообразие, флора и фауна, защитени територии и зони, културно наследство, отпадъци, материални активи, рискови енергийни източници, население и човешко здраве.

2.1.1 Въздух, климатични фактори и изменение на климата

Анализът на качеството на атмосферния въздух на територията на страната е направен по данни от „Национален доклад за състоянието и на околната среда за 2012 г.“ на ИАОС.

Към 31.12.2012 г. общите нива на емисиите на SO₂, NO₂, NH₃, NMVOC са значително по-ниски от ангажиментите на страната, съгласно Директива 2001/81/ЕО относно националните тавани за емисиите на определени атмосферни замърсители, Гьотеборгския протокол към КТЗВДР и целите за 2015 г. по Националната програма за намаляване на

общите годишни емисии на гореизброените замърсители по отношение на NO₂, NH₃, NMVOC. Все още остава висок процентът на населението, живеещо при нива на замърсяване с ФПЧ10 над допустимите концентрации - 89,55%.

През 2012 г. средногодишната норма (СГН) за **азотен диоксид** е превишена в София и Пловдив. През 2012 г. в два РОУКАВ (Югоизточен - гр. Гълъбово и Югозападен - гр. Перник) е регистрирано нарушение на КАВ по отношение на допустим брой превишения на средночасовата норма и/или средноденонощната норма за **серен диоксид**. През 2012г. не е регистрирано превишение на нормата за въглероден оксид в нито едно населено място. Не съществуват проблеми с постигане на целевите норми за замърсяване с бензен, олово, никел и арсен.

Основните атмосферни замърсители, емитирани от селското стопанство са амоняк (90%) и неметанови летливи органични съединения - 8% от националните емисии. Селското стопанство е източник и на парникови газове. Процесите и дейностите в този сектор са източници основно на метан (CH₄) и двуазотния оксид (N₂O). През 2012 г. емисиите от сектор "Селско стопанство" представляват 10,4% от общите емисии на парникови газове на България. Емисиите на метан (CH₄) са 26,4% от общите емисии на CH₄, а на двуазотен оксид (N₂O) - 88, 1% от общите емисии на N₂O през 2012 г.

Климатът на България е умерен с четири характерни сезона и се променя с надморската височина и района. Климатът на Северна България е умерено континентален, докато в Южна България той е преходно континентален до средиземноморски. Въпреки установените тенденции на нарастване на температурите и намаляването на валежите, генералното климатично разделение на страната не е променено, поради факта, че не са променени изброените климатообразуващи фактори.

От края на 70-те години на миналия век в страната се наблюдава тенденция към затопляне – през втората половина на ХХ-ти век зимите са по-меки; 20 от последните 23 години след 1989 г. са с положителни аномалии на средната годишна температура на въздуха спрямо климатичната норма.

- наблюдават се повече и по-дълги периоди на засушаване, следвани от сериозни бури и тежки наводнения с разрушения и жертви;
- увеличава се честотата на екстремните метеорологични и климатични явления като продължителни и проливни валежи, гръмотевични бури и градушки през зимни месеци и др.;
- годишната амплитуда между максималната и минималната температура на въздуха намалява – минималната температура се повишава по-бързо от максималната;
- намаляват снежните месеци в планините, изтънява дебелината на снежната покривка.

Преобладаващият извод на световната наука е, че изменението на климата в глобален мащаб се дължи на емисиите на парникови газове. Анализът на данните от националните инвентаризации за периода до 2012 г. спрямо целта от Киото показва, че емисиите на парникови газове са значително по-ниски в сравнение с базовата 1988 г. и в момента България има необходимия резерв, който осигурява изпълнение на ангажиментите, поети с подписването на Протокола от Киото.

2.1.2 Води

Управлението на водите на територията на Република България се осъществява на национално и басейново ниво като са определени следните райони за басейново управление на водите:

1. Дунавски район с център Плевен;
2. Черноморски район с център Варна;
3. Източнобеломорски район с център Пловдив;
4. Западнбеломорски район с център Благоевград.

В последните години се наблюдава тенденция към подобряване на качеството на

водите в страната. Очаква се утвърдените Планове за управление на речните басейни (ПУРБ) да допринесат за постигане на добро екологично състояние и добро химично състояние на повърхностните и подземни водите и свързаните с тях екосистеми. България е поела ангажимент да спазва изискванията на Директива 91/271/ЕЕС относно пречистване на отпадъчни води от населените места.

2.1.2.1 Повърхностни води

В България са обособени 759 броя повърхностни водни тела, от тях в категория „река“ – 601 броя, категория „езеро“ – 145 броя и в категория „крайморски води – 13 броя. Специфичните цели и мерки за подобряване на качеството на повърхностните води са определени в плановете за управление на речните басейни (ПУРБ) за всеки от четирите района, които са одобрени от МОСВ през 2010г. Една от основните цели е да се постигне "добро състояние" на повърхностните води, чрез избор на цели за качество и подходящи мерки.

Преобладаващият статус (както химичен, така и екологичен) на водните тела в България е добър и предвид че в обхвата на ПРСР влизат 81% от територията на България, дефинирани като селски райони, може да се заключи, че преобладаващият статус на водните тела в тези райони също е добър.

Картен материал относно състоянието на повърхностните водни тела в страната по Басейнови дирекции е представен в *Приложение 4* на Доклада за ЕО, а информацията относно замърсяването на повърхностните води с нитрати вследствие на земеделски дейности е представена в *Приложение 8* на Доклада за ЕО.

Оттокът на повърхностните водни ресурси е достатъчен за обезпечаване на питейно-битовото водоснабдяване на страната. Количеството на образуваните отпадъчни води от икономическите дейности следва равнището на потреблението като средногодишно 79% от използваните води се отвеждат във водните обекти и обществената канализация. Нараства относителният дял на пречистваните води от сумарно отведените отпадъчни води във водни обекти.

В страната има 535 потенциално застрашени от наводнения участъци. За предпазване от наводнения в голяма степен са изградени защитни съоръжения, както в рамките на населените места, така и извън регулация по коритата на реките. Райони със значителен потенциален риск от наводнения в обхвата на програмата, е даден в Приложение 5 от ДЕО.

2.1.2.2 Подземни води

Подземните води са ценен природен ресурс и източник за задоволяване на различни потребности от вода - за питейно-битово водоснабдяване, за напояване, промишлено водоснабдяване и други нужди. По произход и качествени показатели подземните води са пресни, студени и минерални.

Пресните подземни води са значителен източник за питейно-битово водоснабдяване, за напояване и други нужди на населението. В земните недра на България са обособени 177 подземни водни тела (ПВТ), съдържащи пресни подземни води.

Водовземането в България не предизвиква стрес на водната екосистема. В периода 2000-2011 г. индексът на експлоатация е между 5,5% и 6,6%, а през 2012 г. е оценен на 5,4%. Недостиг на вода обаче се наблюдава в определени региони с недостатъчни ресурси, висока гъстота на населението и интензивни промишлените дейности.

Качеството на питейните води е сравнително добро за страната като цяло, но не малка част от ПВТ са с лошо химично състояние. Такива са предимно водните тела с безнапорен характер, с плитко залягане на водното ниво. Те не са или са слабо защитени срещу проникване на замърсители от дифузни и точкови източници. Дифузните източници са: селскостопанските дейности (земеделие и животновъдство), свързани с прилагане на торове

и препарати за растителна защита, селища без изградена канализационна система, респективно без ПСОВ, урбанизираните територии. С най-голямо значение всред тях са селскостопанските дейности и населените места без канализация, които емитират нитрати, амоний, фосфати, сулфати, хром, желязо и манган, всред които съдържанието на нитрати е водещ параметър за дифузните внасяния при подземните води. Точкови източници на замърсяване на подземните води, генериращи биогенни вещества, са отпадъчните продукти (твърд и течен тор) от животновъдни ферми, стари депата за битови, производствени и опасни отпадъци, не отговарящи на европейските изисквания, индустриални площадки, петролни бази, хвостохранилища, складове за пестициди и пр.

В България има над 600 минерални водоизточници (естествени извори, сондажи), групирани в около 220 находища с разнородни качествени показатели. Минералните води се използват за различни цели, включително за отопление на сгради, оранжерии и др. в селското стопанство.

В обхвата на ПРСР 2014 - 2020 г. попадат редица водоземни съоръжения (извори, дренажи, тръбни и шахтови кладенци) за питейно-битови и водоизточници на минерални води (извори, сондажи). Значителна част от тях се ползват без разрешителни за водоземане и учредени санитарно-охранителни зони, което налага осъществяване на съответни процедури съгласно изискванията, предвидени в Закона за водите и наредбите към него.

2.1.3 Земни недра и минерално разнообразие

Според тектонската схема територията на България е разделена на Алпийски ороген и Мизийска платформа. Мизийската платформа и зоните на Алпийския ороген са поделени на тектонски единици от по-нисък ранг, върху които са възникнали и развити наложени понижения, депресии и грабени. Дейностите по ПРСР 2014 - 2020 г ще се реализират в обхвата на редица структурни зони, тектонски единици от по-нисък ранг и наложени структури, приповърхностната геоложка среда на които включва разнообразни теригенни и карбонатни седименти, метаморфни и вулканогенни скали, глинести, пясъчливи, чакълести, льосови и льосовидни образувания с различна геоложка възраст - от докамбрия до кватернера включително.

По отношение на условията за изпълнение на строителната дейност (изкопи, насипи, фундиране на сгради и съоръжения пр.) те се класифицират като:

- земни почви - глинени, пясъци, чакъли, льос, льосовидни глинени, глинести пясъчници и др., изкопаването на които е възможно с използването на багер;
- слаби скални почви - алевролити, аргилити, мергели, пясъчници, конгломерати, силно изветрели и напукани скали, изкопаването на които е възможно с използването на тежкотоварни багери;
- средни до твърди скални почви - гранити, диорити, гранодиорити, мрамори, варовици, гнайси, амфиболити, туфи и др., при изкопаването, на които е необходимо използването на взривни материали и/или раздробяването им със специални машини.

Многообразието от различни по състав и възраст скали е предпоставка за наличието на разнообразни по вид и произход минерални суровини. На територията на страната са установени находища и проявления на почти всички видове минерални суровини, включващи метални полезни изкопаеми, неметални полезни изкопаеми. Експлоатация им обаче не е предмет на ПРСР 2014-2020 г.

2.1.4 Почви

Почвената покривка на България се характеризира с голяма пъстрота поради значителното разнообразие на факторите на почвообразуване - почвообразуващи скали, силно разчленен релеф, различни биоклиматични условия, антропогенна дейност и включва

42 почвени вида, обединени в 16 почвени типа. С най-голямо плодородие и съдържание на хранителни вещества се отличават черноземите (типични, излужени и карбонатни) и чернозем-смолниците, които имат най-широко разпространение в Дунавската равнина (вкл. Добруджа и Лудогорието) и Тракийската низина, и заемат съответно 20% и 6% от територията на страната. Най-висок относителен дял имат сивите (45%) и кафявите горски почви (15%), които са по-ниско плодородни (често плитки и излужени, податливи на ерозия) и са типични за планинските и полупланински райони. Алувиално-ливадните почви заемат 10% от територията на страната и са характерни за долините на реките в средните им и долни течения.

За периода 2005 – 2012 г., структурата на ползването на земята в България е променлива. Площта със селскостопанско предназначение през 2012 г. е 5 481 222 ha, което представлява около 50% от територията на страната.

Използваната земеделска площ се формира от обработваемата земя, трайните насаждения, постоянно затревените площи, семейните градини и оранжерийните площи. През 2012 г. тя е с 0,7% повече спрямо предходната година и представлява 46,2% от територията на страната.

Обработваемите земи са площите, които се включват в сеитбообращение, временните ливади с житни и бобови треви и угарите. През 2012 г. обработваемите земи заемат 64,3% от използваната земеделска площ. В сравнение с предходната година, те нарастват с 2,1%, основно поради увеличение на площите с царевица, слънчоглед и пшеница.

Необработвани земи са тези, които не се включват в сеитбообращението и не са използвани за земеделско производство повече от две години. Експлоатационното им възстановяване е възможно с минимални средства. През 2012 г. необработваните земи заемат около 3,2% от площта на страната, като намаляват с 10,1% в сравнение с предходната година.

2.1.5 Ландшафт - състояние на ландшафта

Съгласно класификационната схема на ландшафтите в България (Петров. П, География на България, 1997 г.), ландшафтната система включва 4 класа (равнинни, междупланински равнинно-низинни, котловинни и планински ландшафти), 13 типа, 30 подтипа и 77 групи ландшафти.

Съгласно схемата на ландшафтното регионално райониране (Петров. П, География на България, 1997 г.) страната се разделя на 4 области (Севернобългарска зонална област на Дунавската равнина, Старопланинска област, Южнобългарска планинско-котловинна област, Междупланинска зонална област на южнобългарските низини и ниски планини), 24 подобласти и 127 района.

Най-разпространеният тип релеф в България е равнинно-хълмистия (200-600 м.н.в.), заемащ 41% от територията на страната, следван от низинния релеф (0-200 м.н.в.), заемащ 31,5%, следван от нископланинския (600-1000 м.н.в.), заемащ 15,2%, среднопланинския (1000 – 1600 м.н.в.), заемащ 9,8%, и високопланинския (над 1600 м.н.в.), заемащ само 2,5% от територията на страната. От така посочената информация може да се види, че 2/3 от територията на страната се отнасят към ниския и равнинно-хълмист релеф.

Най-голям дял от общия брой на природните забележителности в България се пада на ЮЦР и ЮИР.

2.1.6 Биологично разнообразие

2.1.6.1 Флора и растителност

По данни, представени в Пети национален доклад към Конвенцията за биологично разнообразие 2008-2013 г, българската алгофлора наброява 3100 вида от около 580 рода, 15

класа и 7 раздела. Бриофлората на страната включва 754 вида, 34% от които са с конзервационна значение (CR – 18, EN – 25, VU – 124 и NT – 20). Папратовидните и семенни растения (вкл. неофитите) са около 4100 вида, от които 270 вида са Балкански, а 174 – български ендемити.

В Червена книга на България, том 1 (електронно издание от 2011 г) са включени общо 808 вида, разпределени по следния начин: водорасли – 6 вида (критично застрашени – 5, застрашен – 1); мъхове – 102 вида (чернодробни: критично застрашени – 10, застрашени – 17, уязвими – 6; листнати мъхове: критично застрашени – 17, застрашени – 25, уязвими – 27); папратообразни растения – 8 вида (регионално изчезнал – 1, критично застрашени – 6, застрашени – 1); голосеменни растения – 4 вида (критично застрашени – 2, застрашени – 2); покритосеменни растения – 539 вида (изчезнали – 1, регионално изчезнали – 11, критично застрашени – 197, застрашени – 292, уязвими – 38 избрани видове – български и балкански ендемити, включени в Приложение 3 на Закона за биологичното разнообразие и в Директивата за хабитатите).

Съгласно геоботаническото райониране (по Бондев, 2002 г.) България се разделя на три области (Европейска широколистна горска област, Евроазиатска степна и лесостепна област и Средиземноморска склерофилна горска област) с 5 провинции, 28 окръга и 80 района. Естествената растителност в България се състои предимно от коренни горски, храстови и тревни формации, както и от производна растителност, формирана на местата с унищожена горска растителност и територии усвоени за земеделски цели. Горските съобщества заемат 34% (3.9 млн. ha) от територията на страната. Храстовите и полухрастови съобщества заемат значително по-ограничени площи, а тревните съобщества покриват над 2 000 000 ha от територията на страната. Установените до сега растителни съобщества се отнасят към 1250 асоциации и над 300 формации по доминантния метод за класификация. Разпространените в България съобщества с доминиране на български или балкански ендемити и на терциерни реликти придават уникалност на растителната покривка.

Общият брой на природните местообитания, които се срещат в България, не е бил обект на специално изследване, но само тези, които са включени в Приложение 1 на Директива 92/43/ЕЕС са 90 типа.

2.1.6.2 Фауна

Географското положение на България е между две зоогеографски подобласти – Евросибирска и Средиземноморска. Разнообразният релеф и климат са причина за формиране на богата и многообразна фауна. Животинският свят във всяка физикогеографска територия има характерни особености. Поради тази причина се разграничават няколко зоогеографски района в България. Според Георгиев (1982) в България се разграничават 7 зоогеографски района, четири от които се отнасят към Средиземноморската подобласт и три към Евросибирската подобласт.

По данни, представени в Пети национален доклад към Конвенцията за биологично разнообразие 2008-2013 г, животните в България достигат 30 359 вида от 28 типа и 75 класа. Българската херпетофауна е на трето място по богатство след гръцката и испанската. У нас се срещат над 780 пещерни видове, от които 110 са типични троглобионти.

Групата на гръбначните животни е най-добре изследваната в страната. Тя обхваща 800 вида, сред които 97 вида бозайници, над 400 вида птици, 37 влечуги, 19 земноводни и 213 костни риби, обитаващи Черно море, Дунав и вътрешните водни обекти.

Приблизителният брой на новите за науката родове и видове животни, открити и описани от територията на България, е над 800, значителна част от които са ендемити за България и Балканския полуостров. Общият брой на ендемичните родове, видове и подвидове животни, установени досега в България, е около 1200, от които българските ендемити са около 790, а балканските – около 410.

Редица животински видове в страната имат специален природозащитен статус. В електронното издание на Червената книга (2011 г) са включени общо 287 вида и подвиди животни, които се отнасят към четири категории: Изчезнали (30), Критично застрашени (87), Застрашени (70) и Уязвими (100).

2.1.6.3 Защитени зони

България е на второ място в ЕС по процент от националната територия, която е включена в Европейската екологична мрежа НАТУРА 2000 (34,4%). В защитените зони много от природните местообитания и местообитанията на видовете представляват земеделски земи и земи от горския фонд.

Съгласно Националния доклад за състоянието и опазването на околната среда (НДСООС) за 2011 г., предложените зони за България се оценяват като достатъчни по отношение на представителността на видовете и местообитанията. Индексът на достатъчност е 94,3%. Въпреки това процесът по изграждането на мрежата в частта ѝ от защитени зони за местообитанията продължава

Към момента мрежата от защитени зони е почти напълно изградена, като националните списъци на защитените зони са утвърдени от Министерския съвет и Европейската комисия. Процесът на подготовка и издаване на заповеди за обявяване на защитените зони за опазване на дивите птици е завършен, като са обнародвани заповедите на 119 защитени зони за опазване на дивите птици. Предстои издаването на заповедите за обявяване на защитените зони за местообитанията. Изготвени са планове за управление на 6 защитени зони за опазване на птиците и са на обществен достъп за обсъждане.

2.1.6.4 Защитени територии

Към настоящия момент България има развита мрежа от защитени територии в европейски план, включваща 1013 защитени територии с обща площ 584 600.7 ha, като по данни на МОСВ разпределението им към месец септември 2014 г. по категории е както следва:

- Национални паркове – 3, с площ 150 362,3 ha;
- Природни паркове – 11, с площ 256 441,4 ha;
- Резервати – 55, с площ 77 064,9 ha;
- Поддържани резервати – 35, с площ 4 520,9 ha;
- Защитени местности – 563, с площ 79391.7 ha;
- Природни забележителности – 345, с площ 16 819.4 ha.

В защитените територии, които нямат стриктен защитен режим са разрешени земеделски и горско-стопански дейности, но там те са ограничени от закона, установените процедури и планове за управление съобразени с целите на опазването. Всички защитени територии са високо чувствителни към неспазването на ограничителни режими в самите тях, както и към човешка дейност около тях.

Малките по площ защитени територии са високо чувствителни към всички видове човешка дейност в съседни райони които биха могли да причинят безпокойство (лов; забавления и туризъм, горско-стопански и земеделски дейности по време на размножителния период), или влошаване на местообитанията (депонирание на отпадъци, употреба на химикали, промяна в практиките на земеползване). Дейности като развитие в инфраструктурата и разширяване на градската територия биха могли да причинят изолация на защитените територии от други естествени и полу-естествени територии. Това може да доведе до загуба биоразнообразие въпреки запазването на качеството на хабитатите в защитените територии. Защитените територии, които са влажни зони са много чувствителни към човешка дейност, които водят до нарушаване на водния режим или замърсяване на горните течения или водосборните райони на реките, включително тези, отдалечени от

самите защитени територии.

2.1.7 Културно-историческо наследство

В регистъра на НКЦ в архивите към Националния институт за недвижимо културно наследство (НИНКН) общият брой на архитектурните, историческите и художествените недвижимите културни ценности (НКЦ) е над 40 000, като по-голямата част са в населените места. Археологическите НКЦ, регистрирани и в Автоматизираната информационна система „Археологическа карта на България” (АИС „АКБ”), са 17 500, като почти всички са разположени извън населените места и голяма част попадат в селските райони.

Именно археологическите НКЦ са най-застрашени от частично или пълно разрушаване в следствие на строителство, риголване, залесяване и други дейности, свързани с нарушаване на земните пластове.

Общите характеристики на българското културно наследство, развило се в условията на специфичната му териториално-пространствена среда, са:

- Голямо историческо разнообразие и многообразие на формите;
- Напластяване на културни пластове от различни исторически епохи на едно и също място;
- Голямо видово и ситуационно разнообразие;
- Разнообразие според значението им за културата и историята на човечеството и нацията.

2.1.8 Рискови енергийни източници

Основен източник на шум, като интензивност и всеобхватност, се явява транспорта – автомобилен (особено тежките МПС), железопътен и авиационен. Шумът е основният проблемен фактор както за градските, така и за селските райони, в т.ч. малките населени места, разположени в близост до пътища с интензивен автомобилен трафик.

Общата оценка на шумовото състояние на селищната среда показва, че най-слабо въздействие върху шумовите нива имат железопътния трафик и промишлените предприятия, а основните причинители на наднормени нива на шум са интензивния автомобилен трафик и въздушния транспорт.

Техническите параметри на съществуващите пътища у нас в повечето случаи не отговарят на натоварванията за съответния клас път, липсват обходни пътища за много населени места, което вкарва тежкия транзитен трафик в тях, лошо е състоянието на пътните настилки. Това са основни предпоставки за по-високи шумови емисии, излъчвани от автомобилния транспорт.

Независимо, че въздействието от електромагнитните полета (GSM и др.) се коментира все по-често, при всички изследвания които са правени, все още не може да се даде еднозначен отговор за вредността и степента на въздействието върху човешкото здраве.

2.1.9 Отпадъци

Съгласно Националния доклад за състоянието и опазването на околната среда за 2011г., издаден през 2013г. от ИАОС, количеството на образуваните отпадъци за петгодишен период (2007-2011 г.) е намаляло с 20%, което се дължи главно на намаляване на ръста на строителните дейности в страната, основно поради икономически причини. В Република България през 2011 г. общото количество генерирани отпадъци е 15 897 kt, (202 kt опасни, и 15 695 kt неопасни в т. ч 2 753 kt битови).

По данни на НСИ въвеждането на организирани системи за сметоизвозване в нови населени места води до увеличаване на населението, обхванато с услуги по сметосъбиране от 94,4 % през 2008г, на 98,9% през 2011г, до 99,2% през 2012 г., така че много незначителна част от населението в селата не е обхванато от услугите по сметосъбиране.

Отпадъците от селското стопанство са включени в ЗУО (с малки изключения като странични животински продукти, трупове на умрели, но не заклани животни и др.) и са класифицирани съгласно Наредба № 3 от 1 април 2004 г. за класификация на отпадъците.

Информация за количества и вид отпадъци, генерирани от селското стопанство, има само в НСИ и включват както неопасни отпадъци, така и опасни отпадъци от следните икономически дейности: Растениевъдство, животновъдство и лов; спомагателни дейности. Горско стопанство. Рибно стопанство, като всичките тези видове отпадъци са отнесени и към неопасните отпадъци и към опасните отпадъци.

Неопасните отпадъци от тези икономически дейности са се увеличили от 751 837t през 2008 г до 903 085t през 2012 г., като предадените за оползотворяване са се увеличили от 100 871t през 2008 г на 158876 t през 2012 г., а тези, предадени за обезвреждане са се намалили от 48520 t през 2008 г на 10758 t през 2012 г.

Опасните отпадъци от тези икономически дейности многократно са се намалили – от 2 449 t през 2008 г на 25t през 2012 г., като предадените за оползотворяване са се намалили от 612 t на 14 t, а предадените за обезвреждане са се намалили от 1 211 t на 1 t.

2.1.10 Население и човешко здраве

2.1.10.1 Демографско състояние

Брой и структура на населението - Последните налични данни за населението в България са към 31.12.2013 г. - 7 245 677 души, което е с 81 547 души по-малко от 2011 г. Две трети от намалението на населението (68.9%) се дължи на отрицателния естествен прираст (повече починали лица от родените) и почти една трета (31.1%) - на емиграция. Разпределението на населението по пол показва превес на жените (3 720 732 души) спрямо мъжете - 3 524 945.

Механичен прираст на населението - За 2013 г. механичният прираст е отрицателен (-1108 души), но по-нисък от предходни години – през 2011 г. е минус 4 795 души, като намалението е в резултат на външна миграция. През 2010 г. механичният прираст е -24 190 души, най-високата стойност след 2007 г.

Вътрешна и външна миграция - През 2013 г. броят на заселените в страната е 104948 и изселени – 106056 жители, т.е. отчита се отрицателен механичен прираст със стойност - 1108 (+655мъже – 1 858 жени). През 2011 г. броят на изселените от страната е 9 517, в т.ч. 4 460 мъже и 5 057 жени

Раждаемост - Броят на родените деца в България през последните две години намалява - през 2011 са 71 402, а през 2012 г. - 69 678, с превес на момчета – 35 976 над момичетата - 33 702, 2013 г. Като цяло раждаемостта е по-висока в градовете спрямо селата през всички посочени години. Отчитат се териториални различия, като най-висока е раждаемостта в областите Сливен (12.5‰), София град (10.6‰), Търговище и Варна (10.4‰), а най-ниска в областите Смолян (6.5‰), Видин (7.5‰) и Перник (7.6‰).

Смъртност - Коефициентът на смъртност от 14.6‰ за 2010 г., 14.7‰ за 2011 г. и 15.0‰ за 2012 г, но е по-нисък през 2013 г. – 14,4‰. Показателят остава значително по-висок от средния за ЕС (9.64‰). Запазва се тенденцията смъртността да бъде по-висока при мъжете (15.8‰), отколкото при жените (13.7‰) и в селата (21.4‰), отколкото в градовете (12.2‰). Продължава да е висока детската смъртност, независимо от изразената положителна тенденция към снижаване. Детската смъртност е по-висока в селата (9.3‰. през 2013 г) спрямо градовете (6.7‰ през 2013 г.). Причини за това могат да се търсят във влошаване на социално-икономическите условия в селата, ограничения достъп до здравни услуги, по-ниското образование и култура. Достигнатото равнище на детската смъртност през последните 4 години е най-ниското в цялата история на демографската статистика в България, но въпреки това, детската смъртност остава 2 пъти по-висока, отколкото в ЕС

(4.18‰). Този показател е индикатор, отразяващ качеството на медицинската помощ, но преди всичко е свързан с жизнения стандарт и здравната култура на населението. Областите с най-висока детска смъртност са Сливен (17‰) и Пазарджик (14.6‰), а с най-ниска – София град (4.2‰), Кюстендил (4.6‰) и Враца (6.9‰).

Естествен прираст - Ниското ниво на раждаемост и високата смъртност обуславят отрицателния естествен прираст на населението. Естественият прираст на 1000 души от населението през 2013 г. е (- 5.2‰), съответно – (- 2.8‰ в градовете и (- 11.8‰) в селата. През 2012 г. естественият прираст е (- 5.5‰), през 2011 г. (-5.1‰) и -4.6‰ за 2010 г., т.е. този показател се влошава всяка година спрямо предишната.

2.1.10.2 Заболеваемост и болестност

Заразни болести

Редица заразни болести са ликвидирани или сведени до единични случаи. През 2011 г. в България са регистрирани общо 58 259 случая на остри заразни болести (без грип и остри респираторни заболявания (ОРЗ), туберкулоза, СПИН и полово предавани инфекции), с 10 580 по-малко в сравнение с 2010 г. (68 839 случая) – съответно заболеваемост 791.07‰ и 910.12‰. Основна причина за значителната разлика е приключването на морбилната епидемия след 2010 г., когато са регистрирани 22 004 случая от морбили.

През 2011 г. в България е регистриран и най-ниският брой случаи на *остър вирусен хепатит тип В* от въвеждането на задължителна регистрация на хепатит.

През 2011 г. са регистрирани общо 144 956 заболявания от *грип и ОРЗ* и заболеваемост 3807.04 на 10 000 население. Тези стойности са по-високи от регистрираните през 2010 г., но са близки до отчетените през последните няколко години.

По отношение на някои *венерически и кожнозаразни болести* спрямо предходната година намалява заболеваемостта от сифилис от 5.7‰ (2010 г.) на 4.8‰ (2011 г.) и на трихофития (съответно от 34.8‰ на 28‰, докато заболеваемостта от гонорея (2.7‰) и микроспория (30.1‰) нараства. Най-висока е болестността от *сифилис* в областите Пловдив - 178.3‰, в Габрово - 81.1‰ и във Велико Търново - 63.3‰, а заболеваемостта в областите: Враца –16.1‰, Сливен - 15.2 ‰ и Бургас - 9.9‰.

По данни на Министерството на здравеопазването, за периода 1986-2012 г. в България са регистрирани общо 1 473 лица с *ХИВ инфекция*. Общият брой на случаите, които са заболели от СПИН, е 336, от които 40 с поставена диагноза през 2011 г. Данните показват, че при 33% от случаите със СПИН през 2011 г., диагнозата е поставена при наличие на туберкулоза като опортюнистична инфекция. Географското разпределение на регистрираните случаи на ХИВ показва, че по-голямата част от тях са концентрирани предимно в София град и София област (93) и Пловдив (30). В сравнение със средната честота на новите случаи на ХИВ на 100 000 население в ЕС (5.8), в България тя е над два пъти и половина по-ниска (2.2).

Общо регистрираните заболявания от *активна туберкулоза* на 100 000 население (болестност) намаляват от 90.5‰ през 2010 г. на 74.3‰ през 2011 г., а новооткритите (заболеваемост) - от 30.3‰ през 2010 г. на 27.9‰ през 2011 г. Заболеваемостта остава 2.3 пъти по-висока от средната в ЕС (12.31‰).

Злокачествени новообразувания

По данни на НЦОЗА, през 2012 г. (към настоящия момент не са открити данни за 2013 г.) продължава тенденцията за нарастване на заболеваемостта от злокачествени заболявания – за 2012 е 3702.4 на 100 000 жители, по-висок от заболеваемостта през 2011 – 3602.7‰, 2010 г. – 3469.2‰. Новооткритите злокачествени заболявания през 2012 г. са 432.4‰, през 2011 г. – 448.7‰, през 2010 г – 425.6‰. Най-висока е заболеваемостта в областите Ямбол (573.4‰), Хасково (541.1‰) и Русе (531.9‰) и най-ниска - в Кюстендил (326.6‰), София област (353.6‰) и Кърджали (375.1‰).

Хоспитализирана заболеваемост

Статистическите данни за хоспитализираната заболеваемост за периода 2005-2012 показват, че броят на хоспитализираните случаи в стационарите на лечебните заведения нараства от 1 614 313 (20 857.0‰) до 1 961 177 (26 688‰). Сред причините за хоспитализация по класове болести водещи са болестите на органите на кръвообращението (14.9%), болестите на дихателната система (11.3%), и болестите на храносмилателната система (9%) които обуславят общо 35.2% от хоспитализациите.

Детско здраве

Здравно състояние на децата от 1-7 години - От 224 421 деца, посещаващи детско заведение, с профилактичен преглед са обхванати 206 101, т.е. 91.8%. Регистрирани са общо 19 180 заболявания. С отклонения в здравното състояние са 93 деца на 1000 прегледани. Водещо място в структурата на заболеваемостта на децата в тази възрастова група заемат болестите на дихателната система. Здравно състояние на учениците (7-18 г.) - При проведените профилактични прегледи на 544 820 ученика, са регистрирани 49 952 заболявания, т.е. 92 от 1 000 прегледани ученика са с отклонения в здравното състояние. Затлъстяването се утвърждава като основен проблем в ученическата възраст. Със затлъстяване са 12 111 (22.2‰) от учениците. Болестите на окото – смущения в зрението, нарушения на рефракцията и акомодацията, слепота и намалено зрение се установяват при 8 388 ученика (15.4‰), следва бронхиалната астма - 4 435 (8.1‰) и заболяванията на костно-мускулната система - гръбначните изкривявания за 2011 г. са 3 337 (6.1‰) и запазват нивото си спрямо предходните години.

Психично здраве

Броят на психично болните под наблюдение на психиатричните заведения намалява от 2075.2‰ през 2010 г., 2060.8‰ през 2011 г. до 1981.0 ‰ през 2012 г, като това са предимно лица с умствена изостаналост, шизофрения, афективно разстройство и др. (по данни на НЦОЗА).

2.1.11 Материални активи и ресурсна ефективност

Осигуреността с капитал в селското стопанство се измерва чрез активите на хектар земеделска земя. Страната ни следва общата тенденция за ЕС към увеличаване на капитала, но по данни от EUFADN тя значително изостава по активи на хектар. Според данни на НСИ, след 2007 г. инвестиционната активност се е повишила, но същевременно технологичното равнище на производството остава ниско. Това е резултат от ниската степен на механизация, влошеното качество на използвания посевен материал и селекционните практики, остарелият сграден фонд, технологии и др. Едва в последните години започва да се обръща внимание и на енергийната ефективност на използваните технологии, сгради и съоръжения. Тези фактори са причина и за ниското качество на произвежданите продукти.

Принос за реструктурирането на селското стопанство в България има предприсъединителната програмата САПАРД, но най-вече прилагането на Общата селскостопанска политика (ОСП) след присъединяването на страната към ЕС. Съществен източник на средства за стабилизиране и обновяване на стопанствата се оказаха директните плащания по I стълб на ОСП. Голям принос има и ПРСР за програмен период 2007-2013.

Вложените през последните четири години в страната средства за проучване и експлоатация на земята, водите и атмосферата са намалели с 36%, най-вече като следствие от кризата. Подобно развитие се наблюдава и при финансирането на научно-изследователската и развойната дейност (НИРД) в селското, горското стопанство и риболова. Спадът в инвестициите и заетите с НИРД за селско, горско и рибно стопанство е драстичен. Негативните ефекти могат да се очакват в няколко посоки:

- спад в нововъведенията в дългосрочен план, включително относно новите технологии и процесите за производство;

- недостатъчно нарастване на продуктивността, нерационално използване на естествените ресурси и пр.

Намаляването на средствата за иновации в сектора влияе отрицателно върху конкурентоспособността на производството и ограничават възможностите на сектора да посрещне новите предизвикателства на климатичните, промените в организацията на хранителната верига и пр.

2.2 Развитие на околната среда без прилагането на Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.

Тук се проследява развитието на околната среда без прилагането на ПРСР 2014-2020 г., т.е. разглежда се така наречената „нулева алтернатива“ или отказ от реализирането на програмата.

Въздух и климат

По данни от ИАОС, през последните две десетилетия се наблюдава положителна аномалия на средната годишна температура спрямо климатичната норма на периода 1961-1990. Очаква се, че тенденцията към повишаване на средногодишната температура в страната ни ще продължи поне още известно време, независимо дали ПРСР 2014-2020 се реализира или не. За периода 1990-2010 г. се наблюдава трайно понижаване на основните замърсители на въздуха. Атмосферната концентрация на азотен диоксид е намаляла с 53%, на серния диоксид с 65% (основно поради намаляване на емисиите от ТЕЦ вследствие инсталиране на сероочистващи инсталации), на амоняк с 62%, на неметални летливи органични вещества с 85%. Очаква се тези тенденции да продължат да се запазват, но с по-ниски положителни стойности.

Води

Без прилагане на ПРСР 2014-2020 г се очаква известно подобряване на количественото и химичното състояние на повърхностните и подземните води, в това число и на минералните води, от реализацията на мерките по Плановете за управление на речните басейни Дунавски, Черноморски, Източнобеломорски и Западнбеломорски район 2010-2015 г., както и от разработваните понастоящем аналогични планове за периода 2016-2020 г., в които се предвиждат:

- прилагане на мерки от нормативните актове;
- регламентиране на водовземането от всички водоземни съоръжения от повърхностни и подземни води, проектиране, учредяване и изграждане на санитарно-охранителни зони около водоизточниците за питейно-битови нужди и около водоизточниците на минерални води в съответствие с изискванията в нормативни актове;
- осъществяване от Районните инспекции по околната среда и водите на превантивен, текущ и последващ контрол на обекти, формиращи при дейността си отпадъчни води.

Въпреки положителните тенденции, без реализирането на ПРСР 2014-2020 г. същите ще бъдат с по-ниски темпове и значимост, отколкото с реализирането на програмата

Земни недра и минерално разнообразие

Без прилагане на ПРСР 2014-2020 г са възможни негативни въздействия върху земните недра, произтичащи от:

- евентуално развитие на ерозионно-аккумуляционни и гравитационни процеси вследствие на естествени фактори: наводнения, водонасищане на скалните масиви в наклонени терени и пр.;
- локално замърсяване на приповърхностния слой на геоложката среда с петролни продукти при евентуални произшествия със селскостопанска и транспортна механизация.

ПРСР 2014-2020 г няма отношение към минералните ресурси.

Почви

В последните години се наблюдава забавяне в процесите на замърсяване и ерозия на почвите, което до голяма степен се дължи на преустановяването на дейността на някои предприятия, изградените очистни съоръжения и противоерозионите мероприятия, реализирани в дадени райони, докато в същото време процесите на засоляване и вкисляване запазват нивата си. Почвено запечатване продължава да се увеличава, макар и с по-слаби темпове от това в Западна Европа, въпреки че общата численост на населението ни намалява като процесът е по-силно изразен за крайбрежните райони и курортните селища, където строителството бележи най-висок ръст. Очаква се, че без прилагането на ПРСР 2014-2020 г. по отношение на почвите ще се запази тенденцията за намаляване замърсяването на почвите, ще останат без значителна промяна процесите на засоляване и вкисляване и ще се запазят темповете на почвено запечатване. Ще се пропуснат обаче възможностите за разширяване на селскостопанските площи, на които се развива биологично земеделие, ще се пропуснат ползите за съхраняване на естествените почви, в които се предвиждат мерки за компенсаторни плащания, екологични услуги и др. дейности, водещи до съхраняване и опазване на естествени и ценни природни територии

Ландшафт

Без прилагане на ПРСР 2014-2020 ще се запази съществуващото състояние на ландшафтите. Ще се пропуснат ползите от реализиране на мерките, касаещи проучвания и инвестиции, свързани с поддържане, възстановяване и подобряване на инфраструктурата, на културното и природното наследство на селата, ландшафта в селските райони и земи с висока природна стойност.

Биоразнообразие

Без прилагане на ПРСР 2014-2020 няма да бъдат реализирани дейностите по: залесяване и поддръжка и опазване и възстановяване на горите; възстановяване и поддържане на затревени площи с висока природна стойност (ВПС); поддържане на местообитанията на защитени видове в обработваеми земи с орнитологично значение. Това означава, че ще се запази текущото състояние на видовете и местообитанията. Ще продължи влошаването на местообитанията вкл. и на целеви видове в защитените зони от НАТУРА 2000 поради употреба и замърсяване на водите с изкуствени торове и химикали в земеделието, неустойчиво ползване на ливади и пасища /свръхпаша, ранно косене, неподходящи практики на паша и косене, внасяне на неместни видове, неустойчиво управление на горите /свръхексплоатация и др.

От друга страна ще продължат и някои положителни тенденции, които се наблюдават при настоящето ползване на земеделските и земите от горския фонд. Например ще продължат да съществуват полу-естествени местообитания създадени и поддържани чрез паша и косене на тревни екосистеми, мозаечни местообитания, създадени в резултат на приватизацията на земите и разнообразяването на земеделските дейности на малки площи, самовъзстановяването на влажни зони след спиране оперирането на отводнителни системи, поддържане на площи със зимна пшеница и мн. др.

Културно-историческо наследство

Без прилагане на ПРСР 2014-2020 ще се запази съществуващото състояние на културно-историческото наследство. Няма да бъдат реализирани мерките касаещи проучвания и инвестиции, свързани с поддържане, възстановяване и подобряване на културно-историческото наследство, което очертава една по-скоро негативна тенденция без

реализиране на програмата.

Рискови енергийни източници

Без прилагане на ПРСР 2014-2020 ще се запази съществуващото ниво на рисковите енергийни източници.

Липсата на горски пояси пострадали в миналото от природни бедствия ще задълбочи проблема с шумовото натоварване върху селищата разположени до пътища с интензивен автомобилен трафик.

Прилагането или неприлагането на ПРСР няма отношение към ЕМП.

Отпадъци

Неприлагането на ПРСР 2014-2020 няма да повлияе на количествата и настоящия начин на управление на генерираните отпадъци и по специално на отпадъците от селското стопанство. Ще се пропуснат ползите от мерките по ПРСР за подобряване на управлението на отпадъците, генерирани от сектора, в т.ч. по отношение на съхранение, оползотворяване, третиране.

Население и човешко здраве

Без прилагане на ПРСР няма да се подобри икономическото състояние и социално-битовите условия на живот; няма да се създадат условия за прилагане на съвременни технологии в селското стопанство, в местното развитие, комуникациите и ресурсите, необходими за подобряване на качеството на продуктите от сектора, предназначени за човешка консумация, инфраструктурата, работните места, бита и културата на населението.

Неприлагането на програмата ще попречи на възможните интервенции на местно и национално ниво във всички идентифицирани слаби страни на селските райони в страната – ниско икономическо развитие, нисък стандарт на живот, безработица, недобри битови условия, висок риск от бедност и социално изключване; ниско качество на социалните услуги в селските райони, лошо здравно състояние на селското население и др., довеждащи до обезлюдяване на много райони в страната.

Без прилагане на ПРСР състоянието на селските райони ще остане без промяна или ще се влоши, поради което е възможно влошаване на здравния статус на населението. Развитието на туризма и рекреацията ще се затрудни.

Тъй като проблемите със селските райони в страната са съществени, ако не се приложи ПРСР няма да се създадат условия за подобряване на състоянието на селата в съответствие с нивото на ЕС.

Прилагането на ПРСР е предпоставка да се използват наличните ресурси в селските райони и техните силни страни, за да се превърнат селата в развиващи се райони, привлекателни за инвестиции и с добри социално-икономически условия за населението.

С подкрепата на ПРСР се прилагат стратегии за местно развитие на територията на селските райони. В резултат на интервенциите по ПРСР на местно и национално ниво ще се постигне съществен напредък в изграждане на капацитет за подпомагане на воденото от общностите местно развитие, като експерти, ресурси (наръчници, примери на добри практика, и др.) и мрежи за сътрудничество.

Материални активи и ресурсна ефективност

Без реализацията на ПРСР се очаква като цяло да продължи тенденцията за влошаване на състоянието на материалните активи и недостатъчно ефективното използване на ресурсите. Инвестициите за подобряване на ресурсната ефективност ще способстват, както за намаляване на експлоатационните разходи така и за опазването на околната среда и редуциране на темповете на изменението на климата. Не на последно място няма да бъдат

направени инвестициите по ПРСР, насочени към адаптиране към изменящия се климат, което ще доведе до увеличаване на риска от щети върху материалните активи на сектора в резултат на явления, причинени от изменящия се климат.

3 Характеристика на околната среда за територии, които вероятно ще бъдат значително засегнати

Според националната дефиниция, селските райони включват територията на 231 общини и заемат 81% от територията и 39% от населението на България. Предвид този териториален обхват има вероятност да бъдат засегнати защитени зони по Закона за биологичното разнообразие, защитени територии по Закона за защитените територии, зони за защита на водите и др, които са разгледани по-долу.

3.1 Територии, свързани с опазване на водите, риск от наводнения

Зоните за защита на водите, съгласно чл. 119а, т. 1÷4 от ЗВ, при териториите, свързани с опазването на водите и биологичното разнообразие, са както следва:

- водните тела и санитарно-охранителните зони по чл. 119, ал. 4;
- зоните с води за къпане;
- зоните, в които водите са чувствителни към биогеенни елементи, включително: а) уязвими зони; и б) чувствителни зони;
- зоните за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми;

3.1.1 Води за питейни нужди

Повърхностни води за питейни нужди

- Черноморски район на басейново управление - съгласно ПУРБ, териториите за извличане на вода за човешка консумация от повърхностни води в Черноморски район за басейново управление са четирите язовира за питейно-битово водоснабдяване: яз. Камчия, яз. Ясна поляна, яз. Тича и яз. Цонево. Последният е определен като резервен водоизточник за питейно-битово водоснабдяване, но все още не функционира като такъв
- Дунавски район на басейново управление - Приложение 3.1.1. на ПУРБ на БД ДР включва Регистър на зоните за защита на питейни води от повърхностни водни тела на територията на БДУВДР към 2009 г. ,
- Източнобеломорски район на басейново управление - съгласно ПУРБ, на територията на Източнобеломорски район за басейново управление са идентифицирани общо 91 функциониращи водохващания от повърхностни води за питейни нужди.
- Западнобеломорски район на басейново управление - в Западнобеломорски район учредените санитарно охранителните зони са 82 и са около речни водохващания.

Подземни води за питейни нужди

В плановете за управление на речните басейни всички подземни водни тела, с изключение на едно на територията на Югозападния район в Басейнова дирекция Дунавски район (Подземно водно тяло „Порови води в Неоген-Кватернера - Знеполска долина с код BG1G00000NQ032), са определени като зони за защита на водите, от които се извлича вода за консумация от човека със средно денонощен дебит над 10 m³ или служат за водоснабдяване на повече от 50 човека. Следователно предвидените в ПРСР 2014-2020 дейности, ще засегнат изцяло подземните водни тела на територията на цялата страна, но преди всичко онези подземни водни тела, които са в лошо количествено и химично състояние. Такива са предимно подземните водни тела с плитко залягащи порови води в крайречните тераси, в това число и в крайдунавските низини, отчасти в междуречните

лъсови масиви в Мизийския регион и в окарстени райони.

3.1.2 Води за къпане

- Съгласно ПУРБ на територията на БД ЗБР няма учредени водни обекти, определени като води за рекреация, включително определените като зони за къпане съгласно Директива 76/160/ЕИО.
- Басейнът на р. Арда е единственият в БД ИБР, в който има обявени зони за къпане. Определени са три такива зони за защита на водите, ситуирани на две повърхностни водни тела от категория „езера”. И трите такива зони за защита на водите са на язовири - две на яз. "Кърджали" и една на яз. "Студен кладенец".
- В БД ЧР зоните за къпане и за плажове са определени следните обекти: в област Добрич – 38 плажа и 21 зони за къпане, в област Варна 45 плажа и 23 зони за къпани и в Бургас 99 плажа и 47 зони за къпане.
- На територията на Басейнова дирекция за управление на водите Дунавски район има учредена една зона за къпане - язовир Пчелина.

Поради общото ниво на планиране в ПРСР 2014-2020 и това, че дейностите ще се извършват на цялата територия на страната, има вероятност да се припокриват със зони за къпане, като в тези зони ще има повишен риск от засягане. На този етап не може да се установи дали или кои точно води за къпане може да бъдат засегнати.

3.1.3 Зони, чувствителни към биогенни елементи, определени като чувствителни съгласно Директива 91/271/ЕИО и зоните, обявени като уязвими съгласно Директива 91/676/ЕИО

Територии, върху които ще се изпълнява програмата, попадат и в границите на определени зони за защита на водите, съгласно чл. 119а, ал. 1, т. 3 от ЗВ, в които водите са чувствителни към биогенни елементи включително чувствителни и уязвими зони:

Чувствителни зони

Чувствителните зони са водни обекти, застрашени от еутрофикация - явление, резултиращо от повишено съдържание във водите на биогенните елементи азот и фосфор, предизвикващо растеж на зелени растения във водите, което от своя страна води до редица негативни явления по отношение на състоянието на водните тела. Със Заповед на Министъра на околната среда и водите за чувствителни зони са определени река Дунав, Черно море и техните водосборни басейни, както и части от реките Струма, Арда, Марица и Тунджа. Нечувствителни зони са единствено река Места и поречие Добруджански реки и дерета, което се намира в Североизточна България и се характеризира със сухи дерета.

Уязвими зони

В Р България са определени водите във водни обекти и в части от тях, които са замърсени със нитрати или са застрашени от замърсяване и уязвимите зони (райони, в които чрез просмукване или оттичане водите се замърсяват с нитрати от земеделски източници). Така наречените “уязвими зони” са области с определена почвено-геоморфоложка характеристика в близост до водни обекти, при които земеделската дейност води до риск за замърсяване на водите с нитрати. Те обхващат почти всички земи от низинния, равнинно-хълмистия и нископланинския пояс и, в сравнение с другите европейски държави, заемат значителна част от територията на страната.

Тези зони са особено важни за Дунавски район и Източнобеломорски район поради факта, че почти всички подземни водни тела се използват за питейни цели, с оглед защита на подземните води и съхраняването им като стратегически ресурс за поколенията.

Определените в Заповед № РД-930/25.10.2010 г на министъра на околната среда и водите уязвими зони въвеждат изисквания към животновъдите и земеделците.

Голяма част от дейностите, предвидени в програмата ще се извършват в уязвими и чувствителни зони

3.1.4 Територии, обявени за опазване на стопански значими водни биологични видове

В ПУРБ на БД ЧР съгласно изискванията на Наредба № 4 / 20.10.2000 г. за качеството на водите за рибовъдство и за развъждане на черупкови организми са определени водните обекти или части от тях, осигуряващи условия за обитаване от рибни видове и крайбрежни морски води за живот и възпроизводство на черупкови организми. В Приложение III-2.1 на ПУРБ на БД ЧР е представен списък от 12 места на крайбрежните морски води в Черноморски басейнов район, осигуряващи или имащи възможност да осигурят условия за живот и възпроизводство на черупкови организми. Места от повърхностни водни тела осигуряващи условия за обитание на рибните видове са 598.

В ПУРБ на БД ЗБР, БДИБР и БДДР не са обявени зони за защита на стопанско значими видове.

3.1.5 Зони, застрашени от вредното въздействие на водите/с риск от наводнения

Зоните с риск от наводнения са идентифицирани в изготвените от Басейновите дирекции Предварителни оценки на риска от наводнения, представляващи част от Плановете за управление на риска от наводнения. Необходимо е съобразяването им при реализиране на дейности по ПРСР 2014-2020 г. с оглед превенция на риска от наводнения.

По данни на басейновите дирекции в страната има 535 потенциално застрашени от наводнения участъци. Около половината застрашени от наводнения участъци са разположени на територията на Басейнова дирекция Черноморски район, където са идентифицирани както участъци, застрашени от наводнения от реки, така и от морето. Следва Басейнова дирекция - Дунавски район, след това е Басейнова дирекция Източнобеломорски район, а с най-малък брой застрашени от наводнения участъци е и най-малката по територия Басейнова дирекция - Западнобеломорски район.

Операции по ПРСР 2014-2020 ще се извършват на цялата територия на страната територии от като ще се припокриват с райони определени като райони със значителен потенциален риск от наводнения (РЗПРН). В тези зони ще има повишен риск от засягане на селскостопански територии.

3.2 Територии, свързани с опазване на биологичното разнообразие

Съгласно Решение № ЕО-8/2014 г. на Министъра на околната среда и водите и на основание чл. 37, ал. 3 от *Наредбата за ОС* е установено, че ПРСР 2014-2020 г. е „**допустима** при съобразяване на произтичащите от нея планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с:

- режимите на защитените територии, определени със Закона за защитените територии, заповедите за обявяването им и с утвърдените планове за управление и
- режимите на защитените зони, определени със заповедите по чл. 12, ал. 6 от Закона за биологичното разнообразие.“

Съгласно същото Решение и на основание чл. 37, ал. 3 от *Наредбата за ОС*, е извършена преценка за вероятната степен на отрицателно въздействие, според която ПРСР 2014-2020 г. **няма вероятност** да окаже значително отрицателно въздействие върху природни местообитания, популации и местообитания на видове, предмет на опазване в защитените зони от Мрежата НАТУРА 2000,

Прилагането на Програмата е възможно да окаже отрицателно въздействие върху определени територии и екосистеми, важни за поддържане на биоразнообразие и популации на защитени видове извън Националната екологична мрежа (защитени територии и зони). Такива са например:

- Обработваемите земи, формиращи специфични изкуствено създадени екосистеми – агро-екосистеми. Те се характеризират с относително ограничено биоразнообразие, но са обитавани от някои видове и групи от видове (вкл. защитени, редки или с неблагоприятен природозащитен статус) като вторично местообитание. Например повечето от птиците в агроценозите имат различни гнездови местообитания, но използват агроценозите като източник на храна и за ловуване (хищни птици, чучулиги и др.). В агро-екосистемите се срещат между 9 и 13 вида прилепи.
- Изключително важни за опазване на биологичното разнообразие са земеделските земи с висока природна стойност (ЗЗВПС). Те могат да се дефинират като „територии, в които земеделството е основен (обикновено преобладаващ) начин на земеползване и земеделската дейност поддържа или е свързана с голямо разнообразие на видове или местообитания или на видове от европейска консервационна значимост, или и двете”. С цел опазване на тези ценни за биологичното разнообразие земеделски земи в Програмата за развитие на селските райони 2014 – 2020 г. е включена специална компенсаторна мярка за земеделските стопани, стопанисващи ЗЗВПС, в рамките на която могат да бъдат подпомагани за тяхното устойчиво ползване.
- Гори (особено равнинни, крайречни, оазисни и др.). Горите са естественото местообитание на по-голямата част от биоразнообразието в България. Това се отнася особено за старите климаксни гори запазили се в защитените територии и в т.нар. недостъпни/затворени басейни.
- Пасища, ливади, мери (тревни местообитания в земеделския и горски фонд), вкл. със степен характер и дюни. Тревните местообитания се характеризират с богато биоразнообразие от всички биологични групи. Тревистите екосистеми са на трето място по площно покритие на територията на страната, но на второ по покритие в мрежата от защитени зони, което определя тяхното изключително значение за опазване на биоразнообразието в тях.
- Храстови съобщества.
- Влажни зони.

4 Съществуващите екологични проблеми, установени на различно ниво, имащи отношение към Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г., включително отнасящите се до райони с особено екологично значение, като защитените зони по Закона за биологичното разнообразие

Съществуващите екологични проблеми, имащи отношение към ПРСР, са разгледани по компоненти и фактори на околната среда в следващите подточки. Като основни проблеми, свързани с дейността на земеделските производители, във връзка с контрола по прилагането на нормативната уредба за опазване на околната среда, могат да бъдат посочени:

- Разораването на пасища, мери и ливади в защитени територии и зони от Националната екологична мрежа, вкл. защитени зони от Натура 2000, със забрани за ползване като земеделски земи;

- Управление на биоразградими отпадъци - липса на съоръжения за компостиране, за съхраняване на торов отпад (твърд, течен) и т.н., замърсяване на почви, повърхностни и подземни води;
- Липса на инфраструктура - площадки за зареждане, измиване и почистване на техниката при пръскане с препарати за растителна защита (ПРЗ), което позволява същите да замърсяват почвите, повърхностни и подземни води;
- Управление на опасни отпадъци (изхвърляне в околната среда на опаковки от ПРЗ и др.).
- Лошото състояние на складовете за негодни за употреба ПРЗ.
- Паленето на стърнища, в противоречие с добрите земеделски практики.
- Лошо състояние и неподдръжане на наличната хидромелиоративна инфраструктура.

4.1 Въздух, климатични фактори и климатични изменения

Както се вижда от данните в Националния доклад за 2012 г., издаден през 2014 от ИАОС основният проблем по отношение на качеството на атмосферния въздух е високото съдържание на фини прахови частици под 10 микрона в големите градове. Съгласно данните в общо 41 района в страната, включващи 52 общини, е установено наднормено замърсяване на атмосферния въздух. За тези райони са разработени програми за подобряване на качеството на въздуха. Ефектът от тези програми вече е на лице, а с тяхната актуализация се очаква да се установи устойчива тенденция за намаляване на ФПЧ10.

Промените на климата оказват съществено влияние върху природните екосистеми и населението, като те вече до голяма степен намират своето проявление. Продължава тенденцията към затопляне, започнала от края на седемдесетте години на ХХ век. В България двадесет от последните двадесет и три години след 1989 г. са с положителни аномалии на средната годишна температура на въздуха спрямо климатичната норма на базисния период 1961-1990 г.

За по-голямата част от Европа е възможно продуктивността на горите да се увеличи, поне в краткосрочен план, поради по-дългия период на растеж и увеличените концентрации на въглероден диоксид. Данните от инвентаризациите на европейските гори показват увеличаване на скоростта на растеж. По-бързият растеж ще доведе до повишено изпарение и транспирация, което ще задълбочи недостига на вода в почвата, освен ако промените на валежите не компенсират разликата. Тъй като близо 61% от горите в България са в зоната под 800 m надморска височина, става ясно, че по-голямата част от българските гори биха били уязвими при драстични промени на климата. Затоплянето на климата в Северна Европа като цяло ще има положителен ефект върху земеделието, докато някои селскостопански продукционни системи в Южна Европа е възможно да бъдат застрашени.

4.2 Води

Качеството на повърхностните води е негативно повлияно от недоизградените канализационни мрежи и ПСОВ, прилагане на недобри земеделски практики, нерегламентирани сметища и стари индустриални замърсявания. Липсват пречиствателни съоръжения при преобладаващата част от водоземните съоръжения от реки и язовири, което е причина за влошаване качеството на питейните води особено при обилни валежи, бързо снеготопене и др., и е предпоставка за възникване на здравен риск за потребителите. Не навсякъде е осигурено добро техническо състояние на хидротехническите съоръжения (водоземни съоръжения, напоителни язовири, диги). Селата на собствени водоизточници страдат от режим на водата в случаите, когато водоизточниците им пресъхнат или са с изключително нисък дебит поради засушаване. Отпадъчните води от населените места не са обхванати напълно от канализационна мрежа; в селата са обхванати около и под 50%. Има

много селища с неизградени канализационни системи и колектори за отвеждане на отпадъчни води. Проблемите с пречистването на отпадъчните води са характерни за по-малките градове и селата, където липсват пречиствателни съоръжения, а настаняването на икономически дейности в тях поражда рискове за опазване на околната среда.

Най-значим проблем, свързан с подземните води, е антропогенното въздействие върху химичното и количественото им състояние, дължащо се на точкови и дифузни източници на замърсяване и на състоянието на водовземането и водоподаването. По отношение на селските райони екологичните проблеми, свързани с водите, са както следва:

- Големи загуби на вода по водопроводните мрежи в селските райони, поради остарели и амортизирани водопроводи;
- Недостиг на вода в някои райони;
- Непълно или неизградена канализационна мрежа, особено в селата;
- Липса на подходящо пречистване на отпадъчните води и директно заустване в повърхностни водни обекти;
- Неефективно използване на природните ресурси, включително свръхексплоатиране; замърсявания, нарушен воден баланс;
- Използване на питейна вода за напояване, нерегламентирано водовземане (без актуални разрешителни за водовземане и учредени санитарно-охранителни зони);
- Риск от замърсяване на подземните води от освобождаването на отпадъчни води без пречистване;
- Риск от замърсяване на подземните води чрез инфилтрация на води, замърсени с торове и пестициди.

4.3 Земни недра и минерално разнообразие

Основен екологичен проблем е опасността от проява на свлачища, срутища, ерозия на речните брегове, при несъобразено с условията на устойчивост изпълнение на изкопи и насипи, подкопаване на естествени склонове, речни брегове и др..

4.4 Почви

Най-разпространените форми на увреждане на почвите са химическото замърсяване с тежки метали или органични вещества, различни форми на с деградационни процеси като почвена ерозия във всичките ѝ форми на проявление, кисляване, засоляване, замърсяване, унищожаване и др.

Около 60% от територията на страната е засегната в различна степен от ерозионни процеси, като в планинските и полупланински райони, Лудогорието, Предбалкана и южните части на страната техният дял достига до 70%. Налице е трайна тенденция към намаляване на запасите на почвено органично вещество в обработваемите земи. Това намаление е между 10 и 40 % за по-голямата част от почвите. Причина е небалансираното торене, със значителен превес на употреба на азотни торове. Друга немаловажна причина за дехумификацията е почистване на нивите чрез палене на стърнища.

Вкислените почви в България са около 1 500 000 ха, т.е. общата площ на генетично вкислените почви в страната възлиза на около 56%, от които само 4,5% са с вредна за растенията почвена киселинност. Само около 35 000 ха от обработваемите земи (6% от земеделските земи и 2,4% от поливните площи) са засегнати от процеси на засоляване. Площта на засолените почви и степента на развитие на процеса непрекъснато се увеличават. Общата площ на замърсените с тежки метали от промишлена дейност земи се оценява на 43 660 ха (0,7% от земеделските земи) и не представлява съществена пречка за развитие на биологичното производство-растениевъдство и животновъдство. Замърсените земи с тежки метали от напояване са с ограничен обхват и също не са значими. Замърсяванията с

нефтепродукти са много ограничени и са вследствие аварийни разливи и инциденти. Анализът на наличната информация показва, че на този етап няма регистрирана земя, замърсена с РАН и РСВ.

През последните години се стабилизира потреблението на продукти за растителна защита, но в нива силно отличаващи се от употребяваните количества преди 10-15 години. Складовете за съхранение на негодни и залежали пестициди са един от потенциалните източници за локални почвени замърсявания. Тенденцията през последните години показва увеличаване на Б-Б кубовете за сметка на складовете за обработка, които намаляват. Броят на складовите депа за пестициди запазва характера си. Съществена част от общото количество - 68,5% за твърдите и 72,3% за течните, представляват препарати с неизвестен произход. Въз основа на наличната информация за внос на опасни химични вещества, направени инвентаризации и други, е констатирано, че наличните количества залежали и негодни за употреба пестициди с неизвестен произход не са устойчиви органични замърсители, попадащи в обхвата на Стокхолмската конвенция.

4.5 Ландшафт

Проблемите, свързани с нарушаването на ландшафтите и водещи до промяна на ландшафта и неговите компоненти, имащи отношение към ПРСР 2014-2020, са описани по-долу:

- Липса на нормативна база - В момента единственият нормативен документ, който регламентира опазването и управлението на ландшафтите в България е Европейската конвенция за ландшафта. Липсата на национално законодателство в областта на ландшафтите е сериозна пречка за правилната оценка на въздействието върху ландшафтите, техните компоненти и опазването им. Необходимо е законово да се регламентират дейностите по опазване и устойчиво управление на ландшафтите.
- Замърсяване на компонентите на ландшафтите - В резултат от строителните дейности за изграждане на нови стопанства и прилежащи съоръжения, както и реконструкция и модернизация на съществуващите се получава запрашаване и замърсяване на компонентите на ландшафтите с отпадъци и гориво-смазочни материали от автотранспорта и строителната и земеделска механизация, и от дейностите свързани с поддръжка ѝ;
- Промяна на типовете ландшафти - Промяната на съществуващите ландшафти, както и замърсяването им с отпадъци има неблагоприятно визуално-естетическо въздействие. Създават се нови ландшафтни типове, които намаляват площта на природните, естествени ландшафти и ги антропогенизират, макар че като цяло ландшафтите няма да добият коренно нов облик;
- Нарушаване на ландшафтите - Нарушенията върху ландшафтите могат да бъдат преки и косвени. Преките нарушения на ландшафтните компоненти се наблюдават по време на строителни дейности и рехабилитация на всички видове обекти. Косвени промени в ландшафтите се наблюдават вследствие на: промени в използването на земята, ограждане на обектите, залесяване и поддръжка, промени на характера на ландшафтите, вследствие от интензификацията на използването на терените, ерозия на почвите и др.

4.6 Биологично разнообразие

Съвременното състояние на биологичното разнообразие в България варира между различните таксономични групи, но като цяло то е уязвимо към и под силното влияние на антропогенния натиск.

Земеделието и ползването на горите са сред основните човешки дейности, които оказват влияние върху биологичното разнообразие поради тяхната специфична характеристика да експлоатират само природни ресурси. Загубата, разпокъсването и

влошаването на качествата на местообитанията са основните проблеми за всички видове. Съществуват някои традиционни практики на земеползване, които са от ключово значение за опазването на биоразнообразието и промяната им може да доведе до загуба на биологично разнообразие.

По отношение на селските райони основните идентифицирани екологични проблеми са както следва:

- Унищожаване на ценни местообитания чрез премахване на храсти, дървета, а в някои случаи и цялостно разораване на ливади и пасища от собствениците и ползвателите на имоти;
- Трайно намаляване на постоянно затревените площи;
- Горски пожари;
- Остаряло оборудване и влошена инфраструктура в сектора на горското стопанство;
- Големи площи, изправени пред загуба на многофункционалността на почвите вследствие водна и ветрова ерозия; намаляване на хумусния слой на почвата; засоляване, киселяване и механично унищожение на почвите;
- Монокултурни производствени модели;
- Недостатъчна осведоменост на земеделските стопани относно природната стойност на земята и устойчивото земеползване и промените в климата;
- Недостатъчна гъстота и незадоволително състояние на горската пътна мрежа;
- Недостатъчно интегриране на дейностите по запазване на биологичното разнообразие с горското планиране и със стопанисването на горите;
- Недостатъчни инвестиции в мерки за предотвратяване на пожари и природни бедствия;
- Недостатъчен капацитет за осигуряване на консултантски услуги за опазване на околната среда и екосистемите и адаптиране към климатичните промени.
- Загуба на местообитания и биоразнообразие, влошаване качествата на местообитания поради разнообразни промени в естествените и полу-естествени екосистеми;
- Изоставяне на земите и обезлюдяване и от друга страна
- Комасацията и създаването на обширни аграценози и монокултурни блокове
- Разораването на пасища, ливади, мери и трансформирането им в обработваеми площи
- Интензификация на земеделието и използването на химически торове, химико-синтетични препарати за растителна защита и неселективни средства за борба с вредителите в селското стопанство;
- Ерозия, киселяване, дехумизация и замърсяване на почвите;
- Замърсяване на повърхностните и подземни води, промяна на водния режим на повърхностните води, пресушаване на влажни зони;
- Замърсяване на въздуха
- Изсичане на гори, деградация на горските екосистеми в резултат на неправилно стопанисване.

4.6.1 Флора

Като резултат от бързото развитие на селското стопанство, животновъдството, дърводобивната промишленост и т.н. обширни площи от територията на страната са обезлесени или техните естествени екосистеми са силно променени. По-интензивната експлоатация на горите влияе на водните ресурси в определени райони и води до деградивни процеси в растителните съобщества. Пресушаването на блата и езера, както и разораването на пасища и ливади води до загуба на местообитания за видовете съответно изчезването им. Поради интензивното ползване на пасищата много видове в тях изчезват и тревната покривка се разрушава. Появяват се нови груби и фуражно непълноценни видове като *Nardus stricta*, който преобладава във високопланинските пасища. Недостатъчната паша и изоставянето на

ливадите и пасищата е свързано със сукцесия, което също води до промяна на видовия състав и изчезването на определени видове. Интензивното земеделие и свързаната с него широка употреба на изкуствени торове и химически препарати оказва определено негативно въздействие върху растителните съобщества. Вследствие на всички промени в растителността се наблюдава и в ниските и в по-високите части на страната рудерализация и преобладаване на нетипични, нитрофилни видове. Безконтролното и неправилно събиране на билки води до значително намаляване на популациите на някои видове и може да допринесе за тяхното изчезване.

Разпространението на инвазивни видове, както и преднамерената подмяна на местни видове с чужди за района, водят до промяна в структурата и видовия състав на екосистемите, а също и до промяна на микроклимата в района.

4.6.2 Фауна

Основните проблеми за фауната имащи отношение към ПРСР могат да се обобщят по систематични групи, както следва:

За безгръбначните животни:

- Голи сечи (включително за реконструкция)¹ и опожаряване на гори, разораване на високопланински пасища
- Залесяване с неподходящи видове
- замърсяване на водите
- Водохващания, каптиране на извори, корекции на речни легла, пресушаване.
- Разрушаване на местообитания
- Засяване на големи площи с монокултури
- Инвазия на интродуцирани видове
- Употреба на инсектициди и пестициди в земеделието

За рибите:

- Загуба на местообитания вследствие пресушаване на влажни зони, коригиране и бетониране на речни корита, удълбаване на реки;
- Промяна на водния режим от водохващания, отводнително-напоителни системи, водочерпене за напояване, питейни и промишлени нужди
- замърсяване на водите, включително с изкуствени торове и препарати от селскостопанство.

За земноводните и влечугите:

- Загуба на местообитания в следствие изсичане на стари широколистни гори
- Загуба на местообитания в следствие пресушаване, замърсяване на водоеми, корекции на реки
- Загуба на местообитания в следствие строителство и изграждане на сметища
- Фрагментация и загуба на местообитания в резултат от развитието на пътната инфраструктура
- Употреба на пестициди в земеделието
- Пряко унищожаване в следствие събиране или избиване

За птиците, свързани със земеделието и горското стопанство:

- Загуба на местообитания от пресушаване на влажни зони и отводняване на територии;
- Загуба на местообитания от разораване на ливади и пасища или от изоставянето им;
- Загуба на мозаечни местообитания при създаване на големи площи с монокултури или

¹ Следва да се отбележи, че съгласно Закон за горите, Чл. 104.(1), т. 1 „се забранява провеждането на гола сеч във всички гори с изключение на тополовите, липовите, върбовите и нискостеблените гори" и не се допуска сливането на голи, невъзобновени сечища на площ по-голяма от 2 ха в нискостеблените гори.

изсичане на храсти от пасища;

- Загуба на местообитания в резултат на пълно изсичане на гори (голи сечи, реконструкции, окончателни сечи);
- Прекомерно ползване на водни ресурси за напояване;
- Употреба на изкуствени торове и химически препарати;
- Безпокойство на гнездящи птици причинено от горско-стопански и селскостопански дейности;
- Отстраняване на хралупести и полуизсъхнали дървета в горите и на мъртва дървесина;
- Фрагментация на местообитанията от пътна инфраструктура;
- Неподходящи практики за поддържане на ливадите;

За бозайниците:

- Изсичане и опожаряване на горите;
- Премахване на хралупести дървета;
- Разораване на поляни и ливади;
- Изоставяне на ливади и пасища;
- Фрагментация и изолация на местообитания;
- Използване на химикали и отрови в селското стопанство.

4.6.3 Защитени зони и защитени територии

В защитените територии, и в много по-голяма степен в защитените зони, много от природните местообитания и местообитанията на видовете представляват земеделски земи и земи от горския фонд.

Основни проблеми, влошаващи като цяло състоянието на Националната екологична мрежа (защитени територии и зони) са: пресушаване на влажни зони и водохващания, язовири, корекции на речни корита, премахване на крайречна растителност, разораване на ливади и пасища в обработваеми земи, изоставяне на ливади и пасища и обрастването им с храсти и дървета, опожаряване на пасища и стърнища, неустойчиво ползване и управление на горите, строителство на сгради, селища, курорти, спортни съоръжения и др., развитие на инфраструктурата, промяна на земеползването, интензивно земеделие и употреба на торове и пестициди, свръхексплоатация на ресурсни видове животни и растения.

4.7 Културно -историческо наследство

Съществуващите проблеми по опазването на обектите на културно-историческото наследство, установени на различно ниво, имат косвено отношение към ПРСР 2014-2020 г. Строителството на нови и модернизацията на стари елементи на транспортната мрежа в селските райони, както и всички дейности по изграждане и модернизация на селските стопанства и прилежащите им съоръжения могат да засегнат както регистрираните недвижими културни ценности, така и неизвестни до сега такива.

4.8 Рискови енергийни източници

Шум и вибрации

Основният проблем по отношение фактор шум е излагане на населението на високи шумови нива. Най-силно влияние върху акустичната обстановка на малките населени места оказва транспортният шум. Увеличеният брой на моторни превозни средства в движение, недоброто им техническо състояние, интензивността и скоростта на движението, недобрата пропускателна способност на пътната мрежа, състоянието и вида на пътната настилка, явни градоустройствени грешки, както и вкарване на транзитен транспорт в населените места са основни фактори, влияещи в посока на увеличение на шумовото натоварване в тях.

Електромагнитни полета

Излагане на населението на електромагнитни полета е екологичен проблем. Връзката с ПРСР не може да се определи еднозначно, доколкото въздействието на електромагнитните полета на телекомуникационните устройства не е еднозначно адресирано.

4.9 Отпадъци

Съществуващ проблем по отношение на отпадъците и техните местонахождения, имащи отношение към ПРСР 2014 – 2020 г., е свързан с генерирането на различни видове отпадъци: биологични отпадъци от преработката на селскостопанска продукция, отпадъци от излезли от употреба средства за растителна защита и торове, отпадъци от земеделската механизация – отработени масла, излезли от употреба гуми и акумулатори, строителни отпадъци – такива ще се получат при дейностите, свързани с ново строителство, рехабилитация на съществуващи и изграждане на нови обекти свързани със земеделските стопанства и възстановяването на инфраструктурата на селищата. Съществен проблем са и нерегламентираните сметища.

4.10 Население и човешко здраве

Проблем за страната е, че близо 3/4 от населението живее в градовете, като се наблюдава трайна тенденция за обезлюдяване на много от селата, особено селата в пограничните райони (северозападна и югоизточна граница).

Едновременно с това продължава процесът на демографско остаряване на нацията и проблемът с високото ниво на смъртността – обща и преждевременна.

В селските райони е голям процентът от населението, живеещо в бедност или социална изолация – около 49% през 2012 г.). По-високият риск от бедност в селските райони се дължи на по-ниска заетост на трудоспособното население, по-висока безработица, по-ниска образователна степен на населението и по-ниски доходи. Рискът от бедност и социална изолация е по-висок при ромския етнос и дългосрочно безработните, възрастното население и хората с увреждания.

Рецесията се отразява негативно на приходите на хората в селата, както и на местните власти, като се намаляват възможностите им да осигуряват основни услуги за населението, да инвестират в поддържане на инфраструктурата и развитието на услугите.

В селските райони има добре развита мрежа от детски градини, училища и здравни заведения, читалища, но състоянието на инфраструктурата и оборудването в голяма част от тях (над две-трети) е влошено.

Качеството на здравните и социални услуги в селските райони е ниско. По-трудния достъп до основни услуги влошава качеството на живот в селските райони и допринася за миграцията, особено на младите жители на селските райони. Това води до намаляване на гъстотата на населението и риск от обезлюдяване на част от териториите.

Налице са редица проблеми и в инфраструктурата на селските райони. Пътната мрежа в селските райони е относително добре развита, но не е добре поддържана. Водоснабдителната и канализационна мрежа в селските райони често се поврежда, необходими са нови водоизточници, увеличава се броя на населените места и населението, засегнати от проблеми с осигуряването на вода с необходимото качество и количество за питейно-битови нужди.

Друг значителен проблем е липсата на подходящо пречистване на отпадните води, отчасти поради неразвитата канализационна мрежа, особено в селата. Достъпът до широкополетов интернет в селските райони нараства значително през последните години, но остава нисък – само 37% от домакинствата в предимно селските райони имат абонамент за интернет, което е свързано със сравнително ниската компютърна грамотност на населението и ограничените доходи. Използването на интернет от бизнеса и домакинствата за електронна търговия, интернет банкиране, информация и обучение е далеч от потенциално възможното.

4.11 Материални активи и ресурсна ефективност

По отношение на селските райони са идентифицирани следните проблеми:

- Ниско ниво на внедряване на иновации в селското стопанство;
- Използване на стари ресурсоемки и енергоемки технологии и висока енергоемкост на производството;
- Лошо състояние на изградената техническа инфраструктура и ниска енергийна ефективност на публичните обекти;
- Стари технологии и съоръжения в хидромелиоративната инфраструктура извън стопанствата и лошо поддържане и ползване на инфраструктурата; проблеми в стопанисването и използването на хидромелиоративните съоръжения;
- Недостиг на инвестиции за прилагането на екологосъобразни практики;
- Ниска степен на ползване на алтернативни източници на енергия.

5 Целите на опазване на околната среда на национално и международно равнище, имащи отношение към Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г., и начинът, по който тези цели и всички екологични съображения са взети под внимание по време на изготвянето на Програмата

В точката в доклада за ЕО е направен анализ на начина, по който ПРСР 2014-2020 г. съобразява, взема предвид и допринася за постигането на целите по опазване на околната среда на национално и европейско ниво, заложи в съответните стратегии, планове и програми, изброени като част от т. 1.3. на доклада за ЕО. Като водещ стратегически документ се разглежда НПР БГ 2020..

Резултатите от анализа показват, че ПРСР 2014-2020 г. съобразява целите по опазване на околната среда на национално и европейско ниво, допринася за постигането им и не влиза в противоречие с тях.

Допълнително в доклада за ЕО е направен подробен анализ на съответствието на предвижданията на ПРСР спрямо интервенциите, които са посочени за включване в ПРСР от документа Насоки за интегриране на политиката по околна среда (ПОС) и политиката по изменение на климата (ПИК) във фондовете за КП, ОСП и ОПР за периода 2014-2020 г.”, фаза „Програмиране на фондовете към Общата стратегическа рамка (одобрени с Протоколно решение по т. 7 от Протокол № 8 от заседанието на Министерски съвет на Република България, проведено на 01.03.2013 г.). От анализа може да се направят изводите, че проектът на ПРСР 2014-2020 г. съобразява Насоките, като включва предвидените в тях интервенции за изграждане на В и К инфраструктура в агломерации с под 2000 е.ж.; намаляване на употребата и загубите на вода, решаване на съществуващи или прогнозни проблеми с недостиг на вода - намаляване на загубите на вода от хидромелиоративните системи, подобряване и възстановяване на напоителната инфраструктура, отводняване на поливни площи; изпълнение на инвестиционни мерки от Плановите за управление на риска от наводнения – напр. зелена инфраструктура, отводнителни системи; адаптиране на селското стопанство към измененията на климата; подобряване управлението на отпадъците от селското стопанство; намаляване на емисиите на вредни вещества от предприятията в сектора; развитие на ВЕИ; реконструкция и модернизация на пътната и уличната мрежа; изпълнение на мерки от Националната приоритетна рамка за действие за Натура 2000; разработване и прилагане на секторни стратегически документи за планиране на политиката в сектор „околна среда“, вкл. и за дейности по климата.

6 Вероятни значителни въздействия върху околната среда, включително биологично разнообразие, население, човешко здраве, фауна, флора, почви, води, въздух, климатични фактори, материални активи, културно-историческо наследство, ландшафт и връзките между тях

В тази точка е направен анализ и оценка на очакваните значителни въздействия върху компонентите на околната среда както по цели, предвидени в ПРСР 2014-2020 г., така и на ниво мерки и подмерки.

По отношение на всеки компонент и фактор на околната среда са оценени вторични, кумулативни, едновременни, краткосрочни, средносрочни и дългосрочни, постоянни и временни, положителни и отрицателни последици, които се очакват при реализирането на програмата и нейните предвиждания.

Тъй като само по някои мерки се предвижда строителство (мерки 4, 6, 7 и 8), то въздействието от прилагането им е разделено по фаза строителство и фаза експлоатация, а на останалите мерки - не е разграничено по фази.

6.1 Въздействие на проекта на ПРСР на ниво цели

В подточката е оценено очакваното въздействие на трите цели на ПРСР върху околната среда и човешкото здраве:

- Цел 1 - Повишаване на конкурентоспособността и балансирано развитие на селското стопанство и хранителната промишленост.
- Цел 2 - Опазване на екосистемите и устойчиво управление, използване на природните ресурсите в земеделието, горското стопанство и хранителната промишленост, предотвратяване на климатичните промени и приспособяване към тях.
- Цел 3 - Социално-икономическо развитие на селските райони, осигуряващо нови работни места, намаляване на бедността, социалното включване и по-добро качество на живот.

6.1.1 Въздух, климатични фактори и изменение на климата

6.1.1.1 Атмосферен въздух

- Цел 1 – Повишаването на конкурентоспособността няма пряка насоченост към атмосферния въздух, но е свързано с внедряването и прилагането на иновационни технологии и дейности, водещи до намаляване на емисиите на вредни газове от процесите на гниене и преработка на селскостопанската продукция, което ще има положително, постоянно, пряко, дългосрочно въздействие върху КАВ от регионално и национално значение.
- Цел 2 – Всички дейности за опазване на природните екосистеми и устойчивото развитие използване на природните ресурси свързани с прилагане на най-съвременни практики и методи с ниска емисия на вредни газове в атмосферата ще има положително, постоянно, пряко, дългосрочно въздействие върху КАВ от регионално и национално значение.
- Цел 3 – Няма пряко въздействие върху качеството на атмосферния въздух, но като косвен ефект се предполага, че подобряването на качеството на живот включва и подобряване на качеството на средата на живот, елемент на която е атмосферния въздух.

6.1.1.2 Климатични фактори и изменение на климата

- Цел 1 – Всички дейности, подпомагащи внедряването и прилагането на дейности и технологии свързани със смекчаване и предотвратяване на негативните климатични процеси ще имат положително, постоянно, косвено, дългосрочно въздействие от регионално и национално значение

- Цел 2 – Целта е пряко насочена към предотвратяване на климатичните изменения и адаптиране към последиците от изменящия се климат, във връзка с което изпълнението на целта ще има пряко, дългосрочно, значително положително въздействие от регионално и национално значение.
- Цел 3 – Няма въздействие върху климатичните процеси.

6.1.2 Води

- Цел 1 – Очаква се косвено положително въздействие върху водите, ако развитието на селското стопанство се реализира по устойчив начин и с устойчиви и щадящи околната среда практики, което макар и не пряко ще допринесе за ограничаване замърсяването на водите.
- Цел 2 – Очаква се положително, постоянно, пряко, едновременно, кумулативно въздействие върху повърхностните и подземните води, дължащо се на: намаляване на натиска и въздействието върху количественото и химичното състояние на водите, вследствие на устойчивото управление и опазване на екосистемите.
- Цел 3 – Очаква се косвено положително въздействие върху водите, които са основен критерий за качеството на живот на населението.

6.1.3 Земни недра и минерално разнообразие

- Цел 1 – Очаква се косвено незначително положително въздействие върху земните недра, произтичащо от ограничаване на инфилтрацията на замърсени води в тях, вследствие на осигуряването на балансиран растеж на производството и преработката на селскостопански продукти, реструктуриране и повишаване на жизнеспособността на малките стопанства.
- Цел 2 – Очаква се положително въздействие върху колекторите на подземните води в земните недра поради пряката екологична насоченост на целта, включваща приспособяването към климатичните промени, способстващи ограничаване на ерозионните и гравитационните процеси и явления.
- Цел 3 – Очаква се косвено незначително положително въздействие върху земните недра вследствие на намаляване на инфилтрацията в тях на евентуално замърсени води, произтичащо от подобряване на екологичната инфраструктурата, в това число на канализационните системи и на дейността по управление на отпадъците в селските райони.

Реализацията на целите на ПРСР 2014-2020 г няма отношение към минералните ресурси, поради което не се очаква въздействие върху тях.

6.1.4 Почви

- Цел 1 – Повишаването на конкурентоспособността и балансираното развитие на селското стопанство и хранителната промишленост ще има косвено положително въздействие, с постоянен характер върху почвите, при реализиране на устойчиви и щадящи околната среда практики.
- Цел 2 – Очаква се значително положително въздействие, поради пряката екологична насоченост на целта, с постоянен характер, пряко, едновременно.
- Цел 3 – Социално-икономическо развитие на селските райони, осигуряващо нови работни места, намаляване на бедността, социалното включване и по-добро качество на живот е с косвено постоянно и дългосрочно положително въздействие върху околната среда, включително почвите.

6.1.5 Ландшафт

- Цел 1 – Балансираното развитие на сектора ще има косвено положително въздействие по отношение на ландшафта, чрез подобряване на производствата, водещо до ограничаване замърсяването на ландшафта. Въздействието е косвено, дългосрочно, незначително положително.
- Цел 2 – Очаква се изцяло положително въздействие върху ландшафтните компоненти, свързано със съхранение на екосистемите и съответно на ландшафтните. Въздействието е пряко, дългосрочно, значително положително, кумулативно.
- Цел 3 – Социално-икономическото развитие и подобряването на качеството на живот са свързани предимно с косвено положително въздействие върху ландшафта, подобряване на характеристиките на който също е фактор от значение за качеството на живот на населението. Въздействието е също така дългосрочно и кумулативно

6.1.6 Биологично разнообразие, защитени зони и територии

6.1.6.1 Биологично разнообразие

- Цел 1 – Въздействието е косвено положително при насочване на дейностите в селските райони, в които има неустойчиво ползване на природните ресурси към устойчивото им ползване. Това създава предпоставки за по-ефективно опазване на биологичното разнообразие.
- Цел 2 – Въздействието при дейностите за постигане на тази цел е пряко и значително положително, свързано с опазване на екосистемите, подобряване на природозащитното състояние на целеви видове и местообитания в защитените зони и устойчиво управление и използване на природните ресурсите, както и цялостно подобряване състоянието на биологичното разнообразие.
- Цел 3 – Въздействието е косвено положително, предвид, че подобряването на качеството на живот на населението, създаване на нова и подобряване на съществуващата инфраструктура, стимулиране на туризма и др. е свързано с подобряване на качеството на околната среда, част от която е и биологичното разнообразие.

6.1.6.2 Защитени зони и територии

- Цел 1 – Косвено положително въздействие върху НЕМ при насочване на дейностите в селските райони, в които има неустойчиво ползване на природните ресурси към устойчиво ползване, особено ако тези територии се намират и в защитени територии или зони.
- Цел 2 – Въздействието при дейностите за постигане на тази цел е пряко положително. Предвиденото възстановяване на природни местообитания и местообитания на видове, предвидените компенсаторни плащания за собственици на земеделски земи и гори с находища на редки и застрашени видове растения и животни и др. вкл и за пропуснати ползи за неползване на природни ресурси, както и други дейности ще подобрят състоянието на биологичното разнообразие в защитените територии и зони.
- Цел 3 – Не се очаква отрицателно въздействие върху НЕМ, тъй като дейностите в тях може да са само такива, които съответстват на режимите на тяхното управление.

6.1.7 Културно-историческо наследство

- Цел 1 – Не се очаква въздействие.
- Цел 2 – Не се очаква въздействие.
- Цел 3 – Очаква се косвено положително въздействие вследствие от инвестиции за стимулиране на социално-икономическото развитие на селските райони, в т.ч. културно-

историческото наследство на селата.

6.1.8 Отпадъци

- Цел 1 – Очаква се косвено положително въздействие от повишаване конкурентоспособността на сектора, свързано с въвеждане на технологии и дейности, които генерират и по-малко отпадъци.
- Цел 2 – Подобряването на използването на природните ресурси е свързано с постигане на по-добра ресурсна и енергийна ефективност на сектора, в резултат на което се очаква положително въздействие, свързано с ограничаване на количествата генерирани отпадъци от сектора.
- Цел 3 – Подобряването на качеството на живот и намаляването на бедността в селските райони ще има принос за по-ефективното управление на генерираните отпадъци в тези райони.

6.1.9 Рискови енергийни източници

- Цел 1 – Целта няма отношение към рисковите енергийни източници.
- Цел 2 – Целта няма отношение към рисковите енергийни източници.
- Цел 3 – Целта няма отношение към рисковите енергийни източници.

6.1.10 Население, човешко здраве.

- Цел 1 – Очаква се положително, постоянно, косвено, дългосрочно, национално, дължащо се на модернизирани и технологично обновлени земеделските стопанства, подобряване на знанията и уменията на земеделските стопани, обновлени и иновации в хранителната промишленост.
- Цел 2 – Очаква се положително, постоянно, косвено, дългосрочно, национално, дължащо се на подобряване на екологичната обстановка, намаляване на емисиите на парникови газове и др., създаващи екосистемни услуги и ползи, подобряващи ресурсите за земеделие и обществено благосъстояние.
- Цел 3 – Очаква се положително, постоянно, пряко, дългосрочно, национално, дължащо се на възможностите за създаване на нови работни места, стартиране на нов бизнес, подобряване на доходите и условията на живот (социалната и социалната и техническа инфраструктура) в селските райони.

6.1.11 Материални активи и ресурсна ефективност

- Цел 1 – Въздействието ще бъде положително, постоянно, пряко, дължащо се на подобряване на ресурсната и енергийна ефективност и състоянието на материални активи в сектора. Въздействието ще бъде дългосрочно и с национален обхват.
- Цел 2 – Въздействието ще бъде положително, постоянно, пряко, свързано с устойчиво ползване на природните ресурси. Въздействието ще бъде дългосрочно и с национален обхват.
- Цел 3 - Въздействието ще бъде положително, постоянно, пряко, свързано с подобряване на материалната база на селските райони. Въздействието ще бъде дългосрочно и с национален обхват.

6.2 Въздействие на проекта на ПРСР на ниво мерки и подмерки

За определяне степента на въздействието е използвана оценъчната система, посочена в долната таблица (матрица на въздействията):

Оценка	Въздействие
++	Значително положително
+	Слабо положително
0	Неутрално или няма въздействие
-	Слабо отрицателно
--	Значително отрицателно
?	Не би могло да се определи

6.2.1 По отношение на въздух, климат и изменение на климата

Очакваните въздействия от реализиране на ПРСР 2014-2020 са следните:

Отрицателни въздействия се очакват само по мерките, които предвиждат финансиране на строителни дейности – мерки 4, 6 и 7. Въздействията се изразяват в емитиране на прах и парникови газове по време на строителството или реконструкцията на стопанства, инфраструктура и прилежащи съоръжения. Въздействията са временни, преки, краткосрочни с локален обхват, в обхвата на конкретната строителна площадка.

Преки положителни въздействия върху въздуха и климата се очакват от реализация на дейности по мярка 10, а по мерки 1, 2, 4, 8, 11, 12, 13, 15 и 16 въздействията са също положителни, постоянни, косвени, дългосрочни с регионален и национален обхват, дължащи се на подобрена осведоменост, внедряване и прилагане на щадящи околната среда земеделски технологии, предпазване от пожари и поддръжка и залесяване на горите.

Не се очакват въздействия от мерки 9, 14 и 19.

6.2.2 По отношение на води

Очакваните въздействия върху водите са:

- Отрицателни - по мерки 4, 6 и 7 по време на строителството, временни, преки, обхвата е локален, в района на извършваните строителни дейности;
- Положителни - по мерки 4 и 7 по време на експлоатацията и по мерки 8, 10, 11, 12,15 и 16 преки, вторични, с регионален обхват;
- Не се очаква въздействие върху подземните води по мерки 1 и 2, както и по мерки 9, 13, 14 и 19, за които не се очаква въздействие и върху повърхностните води, с изключение на мярка 14, която може да има минимален положителен ефект при използване на технологии за пестене на вода.

6.2.3 По отношение на земни недра

Възможни отрицателни въздействия върху земните недра може да възникнат в резултат от различни строителни дейности (мерки 4, 6 и 7), които да провокират проява на свлачища, срутища, ерозия на речните брегове, при несъобразено с условията на устойчивост изпълнение на изкопи и насипи, подкопаване на естествени склонове, речни брегове и др. Въздействията ще бъдат отрицателни, постоянни, дълготрайни, преки, с локален обхват.

Положителни въздействия се очакват от прилагането на мярка 8, предвиждаща инвестиции за предпазване на почвите от ерозия, залесяването и поддържането на горите. Въздействията са положителни, вторични, дълготрайни с регионален обхват.

От прилагането на мерки 1, 2, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16 и 19, както и от мерки 4, 6 и 7 по време на строителството не се очакват въздействия върху земните недра.

6.2.4 По отношение на почви

Вследствие от прилагане на мерки 8, 10 и 11 се очаква да възникнат средни или значителни положителни въздействия върху почвите. По мерки 1, 2, 4, 6, 9, 13, 14 и 16 ще се наблюдава слабо положително въздействие в резултат от прилаганите мерки. По 7 мярка ще се наблюдава слабо отрицателно въздействие върху почвите.

Не би могло да се определи въздействие по мярка 12, 15 и 19.

6.2.5 По отношение на ландшафт

Не се очаква въздействие върху ландшафта от реализирането на мерки 9, 14, 16 и 19.

По време на строителството въздействието от мерки 4, 6, 7 и 8 ще бъде отрицателно, временно, пряко, краткосрочно и с локален обхват, дължащо се на строителните дейности, пряко влияещи върху ландшафтите.

Слабо до значително положително, постоянно, пряко или косвено, едновременно, вторично, кумулативно въздействие върху ландшафтите се очаква от реализирането на следните мерки: 1, 2, 4, 6, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 15. Въздействието ще бъде средносрочно до дългосрочно, с локален и регионален обхват.

6.2.6 По отношение на биологично разнообразие

Като цяло предвидените мерки ще имат положително въздействие върху биологичното разнообразие, както и върху Националната екологична мрежа (защитени територии и зони). Предвидени са дейности, които ще подпомагат опазване и възстановяване на биологичното разнообразие вкл. и на целеви видове и местообитания в мрежата НАТУРА 2000, компенсаторни плащания на собственици и ползватели на земи и гори за опазване на биологичното разнообразие. Пряко положително въздействие имат мерки 10, 11, 12, 13, 15 и 16. Мерки 1, 2, 9, 14 и 20 имат неутрално или косвено положително въздействие доколкото могат да окажат стимулиращо въздействие относно прилагането на някои от другите предвидени мерки. Отрицателно въздействие, основно пряко (по-малко косвено) могат да има мерки 4, 6, 7 и 8, които предвиждат инвестиции в различна инфраструктура - ВЕИ за собствени нужди, отводнителни съоръжения, туристическа, транспортна инфраструктура и др. Тези отрицателни въздействия могат да бъдат смекчени с подходящи ограничения в процеса на проектирането, строителството и реализацията на инвестициите. При реализацията на подмярка 7.6 се очаква положително въздействие във връзка с предвижданите инвестиции, свързани с поддържане, възстановяване и подобряване на природното наследство на селата.

6.2.7 По отношение на културно-историческо наследство

Възможни отрицателни въздействия върху културно-историческото наследство може да възникнат в резултат от строителни дейности (мерки 4,6,7 и 8), свързани със създаване на нови стопанства или възстановяване на стари, изграждане и реконструкция на хидромелиоративни съоръжения и др. Въздействията се изразяват в нарушаване или унищожаване на неразкрити или слабо известни археологически недвижими културни ценности. Въздействията са с локален обхват, но могат да имат национално значение, като ще засегнат културни ценности в обхвата на строителната площадка и изкопните работи, но същите са малко вероятни, поради наличието на изискване в нормативната уредба – Закона за културното наследство, за извършване аварийно-спасителни дейности за опазване на недвижимото културно наследство.

Положителни въздействия се очакват от инвестициите по мярка 7 свързани с инвестиции в опазване и популяризиране на културно-историческото наследство в селските райони. Въздействията са положителни, косвени, дългосрочни с национален обхват.

6.2.8 По отношение на отпадъци

При прилагане на всички мерки на ПРСР се очаква образуване предимно на битови отпадъци от населението и отпадъци от селското стопанство. При прилагане на мерките (4, 6 и 7) и подмерките на ПРСР 2014-2020 се очаква образуването и на различни строителни отпадъци при изграждане на стопанства, инфраструктура или рехабилитация на съществуващи такива,

Тъй като се очаква отпадъците да се събират, извозват и третираат съгласно установените нормативни изисквания, то се очаква да има незначителни отрицателни въздействия от тях, краткотрайни, временни, локални.

6.2.9 По отношение на рискови енергийни източници

Повишаване на нивата на шум се очакват само по време на строителните работи (мерки 4, 6, 7 и 8), а отрицателно, временно, локално въздействие ще възникне, когато дейностите се извършват в границите на населените места или в непосредствена близост до тях. Временни отрицателни въздействия може да се очакват и по време на рехабилитацията на инфраструктурата и обновяването на селата. Положителни въздействия се очакват по време на експлоатацията на обновената инфраструктура вследствие по-добрите условия, водещи пряко до намаляване нивата на шум. Положителни въздействия се очакват и след прилагането на мерки 7 и 8, чрез възстановяване и увеличаване на горски територии, и изграждане на озеленени площи, за широко обществено ползване, които имат естествен шумозащитен ефект за прилежащите територии.

6.2.10 По отношение на население и човешко здраве

Въздействията от ПРСР като цяло са положителни, постоянни и в дългосрочен план, с комплексен характер. Прилагането на мерките по трите цели ще допринесе за намаляване на здравния риск за населението чрез подобряване на факторите на средата за живот и социално-икономическата обстановка в селските райони.

Основно изразено положително въздействие, свързано с населението и здравето е по цел 3, насочена към стимулиране на социално-икономическото развитие на селските райони. Тук ще се подпомагат интервенциите по 3 приоритетни области, които съвместно ще развият икономическия и демографски потенциал, включването на уязвими групи, развитието на местни предприятия и разкриването на нови работни места, явяващи се важни предпоставки за намаляване на обезлюдяването на селските райони. Реализирането на другите две цели (1 и 2) също има пряко или косвено положително въздействие върху населението и неговото здраве.

Положително въздействие се очаква от реализацията на мерки 1, 10, 11, 14, 15, 16 и 19. Отрицателно въздействие се очаква при мерки 4, 6 и 7 в етапа на строителство, докато в етапа на експлоатация въздействията от тези мерки ще бъдат неутрални до положителни. Възможно да възникне отрицателно въздействие, ако обектите, които се изграждат по мерки 4 и 6, отделят наднормени вредности в околната среда, без да са изпълнени съответни технически решения за редуцирането им и местоположението им не е съобразено с необходимостта от опазване на средата в жилищните територии на населените места и други обекти и зони, подлежащи на здравна защита. Не се очаква въздействие върху здравето на населението от дейностите по мярка 12 и 13.

6.2.11 По отношение на материалните активи

Не се очаква въздействие върху материалните активи от реализирането на мерки 1, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16 и 19, както и от Мярка 2 (с изключение на Подмярка 2.2, която ще окаже положително, постоянно, пряко и дългосрочно въздействие с регионален обхват, дължащо се

на разширяването на териториалния обхват на офисите на НССЗ и създаване на мобилни общински центрове за консултантски услуги към НССЗ;

Въздействие върху материалните активи се очаква от реализирането на мерки 4, 6, 7, 8 – то ще бъде положително, постоянно, пряко, дългосрочно и с регионален обхват, дължащо се на подобряване на съществуващите ресурсна ефективност и материални активи, както и на създаването на нови материални активи.

6.3 Предполагаеми трансгранични въздействия

В доклада за ЕО е извършен анализ и оценка на възможността от дейностите по ПРСР 2014-2020 г. да бъде засегната околната среда и здравето на хората на територията на други държави. Тъй като дейностите по програмата са локализирани на територията на Република България и предвид локалния обхват на отделните дейности, тяхната същност и характеристики (не се очакват значителни въздействия и отрицателен кумулативен ефект при реализирането им по отношение на околната среда и човешкото здраве в района на изпълнение на конкретните дейности и на територията на страната като цяло), дейностите по мерките и подмерките на ПРСР 2014-2020 г. нямат потенциал да засегнат територия на други държави нито да въздействат върху околната среда и здравето на хората на други държави.

7 Мерките, които са предвидени за предотвратяване, намаляване и възможно най-пълно компенсирание на неблагоприятните последици от осъществяването на плана или програмата върху околната среда

Въз основа на очакваното въздействие върху околната среда и човешкото здраве по-долу са препоръчани мерки за ограничаване на отрицателните последици при прилагане на ПРСР 2014-2020г.

Мерките за обособени в 2 групи: за отразяване в окончателния вариант на програмата и за прилагане при изпълнението на програмата.

7.1 Мерки за отразяване в окончателния вариант на програмата

Предложени са мерки за окончателния вариант на програмата, свързани с опазване на биологичното разнообразие, местообитанията и видовете, както следва:

- Да се предвиди обучение и действия по осведомяване и обмен на опит на бенефициентите по мярка 1 на теми: Опазване на биологичното разнообразие: екологични изисквания на видовете и местообитанията, зависещи от земеделски и горскостопански практики; разумно ползване на природните ресурси; принципи на управление на НАТУРА 2000; както и обучение на бенефициенти с цел опазване на водите от замърсяване с опасни вещества при гасене на горски пожари, разлив на препарати за растителна защита и горива. В пакета от консултантски услуги по Мярка 2 да се включи информация по горепосочените теми, включително екологични стандарти и изисквания, в т.ч. НАТУРА 2000.
- Да не се подпомага залесяване на пасища и ливади в земеделския и горския фонд, в територии от НЕМ.
- Да не се подпомага възстановяване на отводнителна инфраструктура в защитените зони, където предмет на опазване са водозависими видове и местообитания
- Да се предвиди ангажиране на местното население в реализиране на програмата: инициативни групи, местни лидери и др. за разяснения на населението и представяне на ползите от прилагането на ПРСР. Организиране на семинари и/или други форми на обучение на хората, обмяна на опит и квалификация за участие в предвидените дейности по ПРСР.

- Да се предвидят дейности, свързани с опазване на почвите от замърсяване, деградация, засоляване и вкисляване, включващи обучение, свързано с трансфер на знания и действия по осведомяване, консултантски услуги за правилно управление и използване на почвите (мярка 1 и 2), както и инвестиции за подобряване качеството на почвите чрез мероприятия, посочени при провеждане на консултации и тематични програми /мярка 4 и 6/
- Да не се финансират проекти за изграждане на нови животновъдни обекти в границите на населените места и предприемат мерки за изнасяне на съществуващи такива, когато капацитета на тези обекти надвишава допустимия брой животни, отглеждани за лични нужди, определени в Наредба № 44 за ветеринарномедицинските изисквания към животновъдните обекти (обн. ДВ, бр 41 от 2006 г) или общинските наредби и не са предприети необходимите мерки за редуциране на отрицателното въздействие в рамките на допустимите норми.

7.2 Мерки за прилагане при изпълнението на програмата

За намаляване на негативния ефект от прилагането на мерките със съответните под-мерки, операции и дейности от ПРСР е необходимо прилагането на превантивни мерки, които са описани по-долу:

7.2.1 Общи мерки при прилагане на ПРСР

- Проектите, предвиждащи инвестиционни предложения/планове, за които се изисква ОВОС/ЕО (по реда на Закона за опазване на околната среда) или оценка за съвместимост (по реда на Закона за биологичното разнообразие), да се одобряват само след положително решение по ОВОС/становище по ЕО и по ОС или решение за преценяване на необходимостта от извършване на ОВОС/ЕО, с което е преценено да не се извършва ОВОС/ЕО при съобразяване с препоръките от извършените оценки, както и с решението по ОВОС/становището по ЕО.
- За предотвратяване и минимизиране на възможните негативни ефекти и потенциалните рискове за околната среда при прилагане на мерките от Програмата, чийто дейности оказват негативен ефект върху компонентите на околната среда, е необходимо:
 - Прилагане на нормативната уредба на европейско и национално ниво;
 - Използване на най-добрите налични технологии и прилагане на добрите земеделски и горски практики;
- При изпълнение на дейностите по Програмата да се осъществява контрол от компетентните органи върху дейността на бенефициентите - земеделски производители.
- Видовете дейности и проекти, имащи отношение към водите, относно Плановете за управление на речните басейни, Плановете за управление риска от наводнения и Закона за водите, предвидени за финансиране по ПРСР, да се съгласуват с Басейновите дирекции за управление на водите,
- Да се осигури постоянен строг контрол на изпълнение на мерките, заложи в ОВОС и плановете за управление на защитените територии
- При прилагането на мерките по ПРСР да се взема предвид наличието на недвижими културни ценности и към тях да се подхожда съобразно разпоредбите на Закона за културното наследство (ЗКН)
- Консервационно-реставрационни работи по НКЦ да се извършват след съгласуването на проектите с Министерството на културата по реда на Закона за културното наследство.

7.2.2 Мерки по отношение на отделните мерки, под-мерки, операции и дейности от ПРСР

- За опазване на водите от замърсяване и предпазване от наводнения проектните решения за строителство, рехабилитация и реконструкция на предвижданите за изграждане селскостопански обекти по мерки 4, 6 и 7 в ПРСР 2014-2020 г да се съобразяват със:
 - забраните, предвидени в чл. 118а от Закона за водите, както и със забраните и ограниченията в наредбата по чл. 135, ал. 1, т. 6 на Закона за водите (до нейното изготвяне със забраните и ограниченията в Приложение № 2 към Наредба № 3/16.10.2000 г. за условията и реда за проучване, проектиране, утвърждаване и експлоатация на санитарно-охранителните зони около водоизточниците и съоръженията за питейно-битово водоснабдяване и около водоизточниците на минерални води, използвани за лечебни, профилактични, питейни и хигиенни нужди), когато дейността попада в границите на пояси II и III на санитарно-охранителна зона;
 - разрешителният режим по Закона за водите и наредбите към него при водовземане от подземни води чрез съществуващи или предвиждани за изграждане нови водоземни съоръжения (шахови и тръбни кладенци, дренажи);
 - ограниченията и забраните за въвеждане на замърсители от точкови и дифузни източници в повърхностните и подземните водни тела;
 - анализите, целите и мерките в ПУРБ и ПУРН;
- За предотвратяване на негативното въздействие върху водните тела и зоните за защита на водите от предвидените дейности по мерки 4, 6 и 7 в ПРСР 2014-2020 г трябва да се съблюдават следните мерки от Раздел 7 Кратък преглед на програмата от мерки за постигане на целите за опазване на околната среда на ПУРБ:
 - Прилагане на добри земеделски и фермерски практики;
 - Прилагане на водоспестяващи техники и технологии за напояване;
 - Контрол върху прилагането на торове и препарати;
 - Регулиране и контрол на водоземанията и качеството на водата с отчитане на климатичните изменения;
 - Изграждане на санитарно-охранителни зони около водоизточници за питейно-битово водоснабдяване на земеделски стопанства и селища и контрол за изпълнение на забраните и ограниченията в поясите на СОЗ;
 - Ограничаване, при възможност и премахване, на въздействието на аварийни замърсявания от селскостопанската дейност.
 - за всяко инвестиционно предложение, предвиждащо ползване и/или водоземане от повърхностен или подземен воден обект, да се изпълняват изискванията на чл. 156е, ал. 1 и 2 от ЗВ. върху състоянието на водното тяло.
- За опазване на почвите е необходимо да се предвидят мероприятия:
 - за ограничаване на замърсяването и деградацията на почвите и повишаване на почвеното плодородие чрез въвеждане на мерки за рекултивация на нарушени и слабопродуктивни терени, технологии за възстановяване плодородието на засолени или вкислени почви, ефективно използване на органични, минерални торове и почвени подобрители.
 - прилагане на нормативната уредба на европейско и национално ниво за опазване и възстановяване на почвеното плодородие;
 - използване на най-добрите практики в земеделските и горски райони,
 - всички мероприятия да са съобразени с Нитратната директива за замърсяване на почвите и подземните води

- За предотвратяване и минимизиране на възможните негативни ефекти и потенциалните рискове за околната среда при прилагане на мерките от Програмата, чийто дейности оказват негативен ефект върху ландшафтите, е необходимо:
 - При прилагането на мерки 4, 6, 7, 8 от ПРСР да се изготвят проекти за рекултивация на нарушени терени и залесяване на териториите с подходящи растителни видове, съгласно Наредба 26/22 март 2002 година;
- За предотвратяване и минимизиране на възможните негативни ефекти и потенциалните рискове за околната среда при прилагане на мерките от Програмата, чийто дейности могат да окажат значително отрицателно въздействие върху биоразнообразието, е необходимо:
 - Съгласуването и одобряването на инвестиционните намерения за всеки конкретен случай да става при наличие на документ от проведена процедура по глава шеста от ЗООС, и/или по Закона за биологичното разнообразие (вкл. за обекти в "Натура 2000"), а при необходимост и по Закона за защитените-територии (за обекти в защитени територии).
 - Прилагането на мярка пасторализъм в НЕМ (Направление 10.1.4 на Подмярка 10) да се извършва в съответствие с въведените режими на защитените територии и зони и да бъде съобразено с предварително изготвен план за пасищна натовареност, съгласно утвърдените планове за управление.
 - В програмата да бъдат предвидени механизми почистването на дървета и храсти в ливади и пасища (Направления 10.1.2, 10.1.4 и др. от Мярка 10) да не се извършва напълно, а последните да се запазват в от 5% до 15% от площта на имотите, с което да се осигури минимум площ за размножаване на различни животни (птици, бозайници, влечуги, насекоми).
 - Подпомагането на проекти за биоенергия (Мярка 4) да обхваща само биоенергия, която отговаря на приложимите критерии за устойчивост, определени в законодателството на ЕС, вкл. в Наредба за критериите за устойчивост на биогоривата и течните горива от биомаса.
 - За да се намали отрицателното въздействие при Инвестиции за публично ползване в инфраструктура (Подмярка 7.5) за отдих, туристическа инфраструктура върху биологичното разнообразие:
 - Да не се допускат нови строителства в местообитания с висока природна стойност (степа, влажни ливади, пасища, пасища с храсти) и по бреговете на реки и влажни зони;
 - При дейностите по Подмярка 7.5 да се спазват стриктно ограниченията в заповедите за обявяване и планове за управление на защитените територии и зони;
 - При създаване на условия за отдих и спорт (Мярка 7) да се предвидят съоръжения и условия, които намаляват нивото на безпокойство (като полузакрити пътеки, укрития за наблюдаване на птици) и увеличават природната стойност на района за туризъм
 - При Инвестиции в развитието на горските територии (Мярка 8):
 - Да се използват приоритетно естествени материали при изграждането на пътища;
 - Да се планират пътищата съобразно топографията и ландшафта;
 - Да се предвидят механизми за опазване на местообитанията и старите дървета в горите, както и от местата за гнездене и почивка на застрашени видове;
- Прилагане на добри земеделски практики (употреба и съхранение на азотсъдържащи торове), прилагане на най-добри налични техники при интензивно отглеждане на

животни

8 Описание на мотивите за избор на разгледаните алтернативи и на методите на извършване на екологична оценка, включително трудностите при събиране на необходимата за това информация, като технически недостатъци и липса на ноу-хау

8.1 Мотиви за избор на разглежданите алтернативи

Като алтернативи на ПРСР 2014-2020 г. са разгледани два варианта на програмата – вариант от м. февруари 2014 г. и представеният на Европейската комисия вариант през м. юли 2014 г., в който са отразени и получените коментари по Програмата. Двамата варианта почти напълно се припокриват като предвиждания. Първият вариант на ПРСР 2014-2020 г. включва същите 3 основни цели на програмата, но се различават някои от предвидените мерки. Вторият вариант е подробно разгледан и оценен в доклада за ЕО, тъй като той е и предпочетеният вариант в т.ч. от гледна точка на опазване на околната среда, постигане на целите по опазване на околната среда и принос за разрешаване на екологичните проблеми в сектор селско стопанство. Мотивите за изборът на този вариант от екологична гледна точка са подробно представени в ЕО, като са изложени и съображенията за неприемливостта на т.нар. „нулева” алтернатива, равностойна на отказ от реализиране на ПРСР 2014-2020 г.

8.2 Методи на извършване на екологична оценка

Екологичната оценка е разработена в съответствие с изискванията на Директива 2001/42/ЕС на Европейския парламент от м. юни 2001 г. за оценка на ефекта от планове и програми върху околната среда и Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми (ДВ 03/2006 г.).

В Решение № ЕО-8/2014 за преценяване на необходимостта от извършване на екологична оценка е записано, че на основание чл. 14, ал. 4 от Наредбата за МОСВ поставя съответни изисквания, които са спазени.

Методологията на оценяване се основава на: Ръководство за екологична оценка на планове и програми в България, Ръководството на ЕС за предварителна оценка на програмни документи по структурните фондове на ЕС, опита на екипа.

Използвани са следните документи:

- Цялата документация по ПРСР 2007-2013 г., в т.ч. основен текст и изменения на ПРСР, доклад за екологична оценка, постановени решения за преценяване на необходимостта от извършване на екологична оценка за ПРСР и нейните изменения, постановеното становище по екологична оценка на ПРСР от МОСВ.
- Предварителна оценка на Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.

Използвани са и указания и методики за стратегическа екологична оценка, публикувани на интернет страницата на Европейската комисия и на интернет страницата на МОСВ.

Съгласно Насоките, в съответствие с Общия Регламент, предварителната (ex-ante) оценка, като част от задължителните дейности по програмирането, следва да включва извършването на екологична оценка (ЕО). В Приложение I от Указанията на ЕК за предварителната оценка на ОП за периода 2014-2020 г. са представени допълнителни насоки по ЕО на ОП.

Спазването им при програмирането е гаранция за интегрирането на Политиките по изменение на климата и Политиките по околна среда.

8.3 Трудности при събиране на необходимата информация

Не са срещнати сериозни трудности при събиране на информацията.

9 Описание на необходимите мерки във връзка с наблюдението по време на прилагането Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.

9.1 Предложение за мерки по наблюдение и контрол на въздействията върху околната среда и човешкото здраве при прилагане на ПРСР 2014-2020 г.

В тази точка са предложени мотивирано необходимите допълнителни мерки за наблюдение и контрол по време на прилагането на ПРСР по компоненти и фактори на околната среда. Представени са и индикаторите за мониторинг по отделните мерки, при възможност, за да се види връзката им с предвидените мерки за наблюдение и контрол.

Представените мерки за наблюдение са съпътствани от предложения за отговорни институции. При възможност предложенията ще могат да се съвместяват със съществуващата система за мониторинг.

Мерки за наблюдение и контрол и индикатори/единица за измерване	Източник на информация	Мерки, за които се отнася индикатора
<p>Мярка: Подкрепа за прилагане на агроекологични и горскоекологични мерки.</p> <p>Индикатор: Площ на местообитанията и местообитанията на видовете, подкрепени с цел постигане на по- добра степен на съхраненост (ha)</p>	Бенефициенти	Мерки 4, 6, 7, 8, 10, 11, 12, 15
<p>Мярка: Подкрепа за въвеждане и прилагане на природосъобразни лесовъдски практики, както и на компенсаторни плащания за собственици/ползватели на земи/гори в горите от мрежата Натура 2000</p> <p>Индикатор: Площ на местообитанията и местообитанията на видовете, подкрепени с цел постигане на по- добра степен на съхраненост (ha)</p>	Бенефициенти	Мерки 4, 6, 7, 8, 10, 11, 12, 15
<p>Мярка: Подобряване на природозащитното състояние на видовете, обитаващи земеделските и горските екосистеми, както и на структурата и функциите на горските природни местообитания</p> <p>Индикатор: Площ на местообитанията и местообитанията на видовете, подкрепени с цел постигане на по- добра степен на съхраненост (ha)</p>	Бенефициенти	Мерки 4, 6, 7, 8, 10, 11, 12, 15
<p>Мярка: Оценка на промяната на площите с висока природна стойност</p> <p>Индикатор: Засегнати земи с висока природна стойност/площ (ха)</p>	МЗХ, МОСВ	Мерки 4, 6, 7, 10, 11, 12
<p>Мярка:</p>	Бенефициенти	Мерки 8 и 15

Мерки за наблюдение и контрол и индикатори/единица за измерване	Източник на информация	Мерки, за които се отнася индикатора
<p>Определяне на тенденциите в борбата с ерозията и ограничаване на ерозията</p> <p>Индикатор: Площ на ерозираните земи (ha)</p>	МЗХ, МОСВ	
<p>Мярка: Оценка на въздействието върху почвите</p> <p>Индикатор: Количество на употребени оборски и минерални торове (азотни, фосфорни, калиеви)/(kg/ha)</p>	Бенефициенти МЗХ	Мярка 10
<p>Мярка: Оценка на въздействието върху водите</p> <p>Индикатор: Качество на повърхностните и подземни води/концентрация на нитрати, приоритетни и специфични вещества (mg/l)</p>	Басейнови дирекции	Мярка 4, 6, 7, 8, 10
<p>Мярка: Оценка на въздействието върху питейните води в селските райони</p> <p>Индикатор: Качество на питейните води Брой зони на водоснабдяване с трайни отклонения по показатели нитрати и пестициди и брой зони на водоснабдяване с отклонения по микробиологични показатели</p>	РЗИ	За цялата програма
<p>Мярка: Изпълнение на мерки и условия, постановени в Становището по ЕО на ПРСР 2014-2020 и с решенията/становищата по ОВОС/ЕО/ОС за одобряване/съгласуване на плановете, програмите, проектите и инвестиционните предложения, изпълнявани по програмата.</p> <p>Индикатор: Степен и ефективност на изпълнението на мерките и условията от решенията/становищата по ОВОС/ЕО/ОС</p>	Бенефициенти, МЗХ	За цялата програма

Целесъобразно е резултатите от наблюдението и контрола на въздействието върху околната среда да се представят в МОСВ в тригодишни доклади по наблюдение и контрол на въздействието на ПРСР 2014-2020 г. върху околната среда, на основание чл. 30, ал.1 от Наредбата за ЕО.

10 Заключение

От направения анализ на вероятните въздействия върху околната среда става ясно, че се очаква като цяло ПРСР 2014-2020 г. да окаже положително комплексно въздействие по отношение на околната среда и човешкото здраве на национално ниво. Очакваните въздействия при прилагане на ПРСР 2014-2020г. са предимно положителни, оглед на дейностите за опазване на природните екосистеми и устойчивото развитие. Прилагането на най-съвременни практики и методи с ниска емисия на вредни газове в атмосферата ще има

положително въздействие по отношение качеството на въздуха и водите, както и на биоразнообразието, в т.ч. опазване на екосистемите, подобряване на природозащитното състояние на целеви видове и местообитания в защитените зони и устойчиво управление и използване на природните ресурсите, както и цялостно подобряване състоянието на биологичното разнообразие. По отношение на ландшафтите се очаква положително въздействие, в следствие на осъществяване на дейности, свързани със създаването и възстановяването на равнинни и полупланински характеристики на ландшафта от дървесни видове с местен произход, увеличаване на привлекателността на районите от Натура 2000 и районите с висока природна стойност, увеличаване привлекателността на ландшафтите и развитие на туристически услуги, включително селски туризъм и местно занаятчийство, както и подобряване привлекателността на туристическите обекти и инфраструктура и обекти с религиозно и културно значение. По отношение на населението също се очаква положително въздействие както от подобряване на екологичната обстановка, намаляване на емисиите на парникови газове, насърчаване на биологичното производство, използване на ВЕИ и др., създаващи екосистемни услуги и ползи, подобряващи ресурсите за земеделие и обществено благосъстояние, така и от възможностите за създаване на нови работни места, стартиране на нов бизнес, подобряване на доходите и условията на живот (социалната и техническа инфраструктура) в селските райони. Отрицателни въздействия се очакват при някои от мерките, свързани с изпълнение на ново строителство и реконструкция на обекти и инфраструктура, включително и за напояване и отводняване. Тези въздействия ще бъдат краткосрочни и локални и ще бъдат намалени с прилагане на предложените смекчаващи мерки.

За предотвратяване и максимално ограничаване на прогнозираните отрицателни въздействия са предвидени съответните мерки в т. 7 на доклада за СЕО, както и индикатори в т. 9 на доклада за СЕО, които да следят тенденциите по отношение на въздействието на програмата върху околната среда и човешкото здраве.

Най-благоприятен от гледна точка на опазване на околната среда е разгледаният подробно в доклада за екологична оценка втори вариант на програмата, поради което препоръчваме съгласуването му.

11 Приложения

Приложение 1 Карта с разпределение на селските и градските райони на територията на Р. България